

TUDOR POPESCU

Nu ne naștem toți la aceeași vîrstă

(piesă în două părți)

PERSONAJELE

ȘTEFAN
DOINA
CRISTIAN
SUZANA
GOGU
STROE
MARIA

PARTEA I

O cameră într-un bloc nou. Mobilă veche, solidă : șifonier cu oglindă și sertar jos, pat cu tăblie, de-a lungul peretelui, masă cu scaune tapisate. Un fotoliu comod. O ușă dă spre camera de baie și bucătărie, alta, spre vestiar și ieșire. În fund, o fereastră largă, spre balcon. Lingă ea, o jardiniară cu câteva ghivece și flori înflorite.

Ștefan, în fața șifonierului cu ușile deschise, face eforturi să-și incheie nasturii pantalonilor, mult prea strimți. Nu reușește, sint cu două palme mai mici.

În apartamentul de la etajul superior se aud copii alergînd, jucîndu-se, țipînd. În cel din stînga, un exercițiu enervant de vioară, al unui începător, întrerupt, din cînd în cînd, de apa care se trage la baie

ȘTEFAN : Poftim ! M-am îngrășat ca un porc ! *(Încearcă iar.)* Imposibil ! *(Scoate pantalonii, îi aruncă pe pat, ia alții din șifonier.)* Nici ăștia nu-s buni ! Nu știu de ce țin banii la C.E.C. N-am un costum de haine ca lumea pe mine. *(Privește*

spre tavan, unde hărmălaia crește, probează alți pantaloni.) Aștia parcă-s mai mari. *(Reușește să-i incheie, dar stă țepăn și caraghios.)* Parcă-s în corset ! *(Se aude, prin tavan, glasul lui Gogu, care se răstește la copii : „George, Vlad, Sorin,*

vreji să cădeți în capu' lui Ștefan ?" Nici să-mi trag sufletul nu pot ! Mai ales dacă m-așez. (Se așază, se aude două pocnituri zbrăncne : doi nasturi au sărit.) Era mai frumos dacă sâreau la teatru. Mai comedie în sală decât pe scenă... (Aruncă pantalonii sub masă.) Am făcut burtă. Bravo mie ! Pe toate le-arunc ! Boarfe ! Cirpe de șters pe jos !

(În balcon apar Doina și Cristian, rizind. El e îmbrăcat în salopetă, pe cap cu un basc vechi și, în general, are un aer cam neglijent. Figură deschisă, simpatică. Ține în mână o creangă de pom, înflorită. Vin din balconul Doinei, aflat în prelungire. Ștefan se ferește în dreptul șifonierului, să nu fie văzut în chiloți.)

DOINA (privind pe fereastră) : Nene Ștefan ! (Bate în geam.) Ești acasă ? A adus carne proaspătă. Să-ți iau ? (Bate.) Ești acasă ?

CRISTIAN : S-o fi dus la nea Gogu. Include ochii ! (Cristian scutură petale de flori pe fața ei, apoi se apleacă și-o sărută. Râmin îmbrățișați.)

ȘTEFAN : Repede rezolvă ăștia tineri problemele ! Ca mine-l aude ? „Nea Ștefane, mă însoar”. Și mă cheamă direct la botez. (Tinerii dispar din fereastră. Ștefan probează alți pantalonii din șifonier, îi aruncă furios jos.) Mă zis cineva : nu-ți lua, mă, haine ? ! Nu te duce la teatru, nu te distra ? ! Depinde cit e omul de deștept și cit invață de la ceilalți să trăiască. (Probează ultimii pantalonii.) N-am eu ce să mă-mbrace ! Nu-mi mai trebuie nici o complicație.

(Se trîntește în pat, cu mâinile sub cap. Deasupra, la Gogu, se aude iar copiii alergând. A rămas pe el cu o pereche de pantaloni foarte strâmți, care stau descheiați la betelie. Din apartamentul din dreapta se aude mai tare exercițiile la violă ale începătorului. Le vom asculta aproape tot timpul.

Toate celelalte zgomote sînt acoperite de glasul unui bărbat și al unei femei, care vorbesc.)

* Planul amintirilor

MARIA : Nu știi unde e strada Romană ?

ȘTEFAN : Acolo. Pe cine cauți ?

MARIA : Pe nea Petcu.

ȘTEFAN : Care lucrează-n port ?

MARIA : În port. La macara.

ȘTEFAN : Îți arăt eu unde stă.

MARIA : Mă duc singură.

ȘTEFAN : Nu vrei să te-nsoțesc ?

MARIA : Nu.

ȘTEFAN : Dacă nu te conduc eu, n-o să-ți găsești acasă. Sînt norocos.

Dinspre vestibul intră Suzană, cu o plasă în mână.)

SUZANA (Jurioasă) : A-nnebunit lumea asta, de tot ! Nu mai are respect, nu mai are nimic ! Femeie bătrînă, pot să stau două ore la coadă ? Și măgaru' de măcolar rîde ca prostu' și-mi pune numai oase. „Păi, ce, vaca asta n-a avut oase ?” O fi avut zece picioare, că la toată lumea pui numai ciolane. (Lui Ștefan.) Și tu ? Te faci că dormi ? Mi-ai pus mașina de spălat ? Știi că nu pot s-o urnesc din loc.

ȘTEFAN (nemîșcat) : Am pus-o.

SUZANA : Apă are ?

ȘTEFAN : Are. Doar să-i dai drumul.

SUZANA : Ce stai ca o mireasă ? !

ȘTEFAN (izbucaște) : Îți pare rău că n-ai motiv să mă bombănești ? Stau cum îmi place !

SUZANA (calm) : Așa ?

ȘTEFAN : Spune dumneata cum să stau ! Așa, turcește, e bine ? (Stă turcește în pat.) Poftim !

SUZANA : Alba-lux ai luat ?

ȘTEFAN : Nu.

SUZANA : Noroc că am luat eu. Fram si-gură că lași pe mine.

ȘTEFAN : Dacă tot ai luat, de ce mai întreb ?

SUZANA : Păi, asta-i, că am luat eu ! De ce n-ai cumpărat tu ?

(Ștefan se trîntește în pat, cu brațele sub cap. Suzana iese spre baie. Se aude zgomotul mașinii de spălat.)

* Planul amintirilor

ȘTEFAN : Nu era acasă ?

MARIA : Nu.

ȘTEFAN : Dacă nu te-am condus eu. (Rid.) Mai vii să-l cauți ?

MARIA : Vin.

ȘTEFAN : Cînd ?

MARIA : De ce vrei să știi ?

ȘTEFAN : Să te-astept în capul străzii.

MARIA : Pe mine ?

ȘTEFAN : Ilu. Ai mai fost o dată la nea Petcu.

MARIA (îngrijorată) : De unde știi ? Era noapte...

ȘTEFAN : Te-am văzut !

MARIA : Cum m-ai văzut ?

ȘTEFAN : Veneam acasă.

MARIA : Mai erai cu cineva ?

ȘTEFAN : Ce te privește ?

MARIA : Mă privește.

ȘTEFAN : Eram singur.

MARIA : Minți !

ȘTEFAN : Eram cu un prieten. A zis...

MARIA (repede) : Ce-a zis ?

ȘTEFAN : Că ești ca o scindură ! (Rid.) Lui îi plac fetele solide.

MARIA : Altfceva, ce-a mai zis ?

ȘTEFAN : N-o să-ți faci plăcere.

MARIA : Ce-a mai zis ?

ȘTEFAN : Că ești încrezută. Am vrut să-ți vorbesc și el m-a oprit. Las-o, că-i încrezută și...

MARIA : Și ?

ȘTEFAN : Rea. Mi-a spus că i-ai dat unuia
cu umbrela în cup.

MARIA : A fost obraznic.

ȘTEFAN : Și eu sint obraznic.

MARIA : N-am umbrela la mine. (Rid.)

(Din baie, Suzana vorbește foarte tare.)

SUZANA : Să mai cumperi Alba-lux ! (După
un timp.) Hei, n-azi ?

ȘTEFAN : Ce mai vrei ?

SUZANA : Să mai cumperi Alba-lux !

ȘTEFAN : O să cumpăr !... Frecăță mai bine
mănecele !

SUZANA (aluită) : Ce să fac ? ! !

ȘTEFAN : Frecăță mai bine gulerele și man-
șetele.

(Suzana apare în ușă.)

SUZANA (furioasă) : Mai bine ia-ți femeie
în putere, să țină la treabă. Cît o să mai
stai așa ? Pînă ajungi ca mine ?

ȘTEFAN : Co zic eu și unde bați dumneata !

SUZANA : Păi sigur, nu-ți convine ! Ade-
vărul supără întotdeauna.

ȘTEFAN : Ce adevăr, dom'le, ce adevăr ?

SUZANA : Eu mai am putere ca acum zece
ani ? Mai pot să scot covoarele să le bat,
colo, ou vergeaua, să le afinez ? Nu vezi
că s-au bătătorit de zici că-s mușama ?
(Arătînd pe jos.) Uite-te, să le vezi ! Le
vezi ?

ȘTEFAN (furios) : Le-am văzut !

SUZANA : Întreg ești, nu bei, nu fumezi, ai
roștu' tău...

ȘTEFAN : Mulțumesc de complimente !

SUZANA : Nu mai ești tînăr, să-ți iei bucată
de salam în geantă și să nu mai dai
pe-acasă o săptămînă. (Vioara, în vecini.)
Scirție și-asta ! Te-o fi făcut Zamfira-n
cărufă, Dumnezeu o s-o ierte, că prea și-a
plăcut să umbli.

ȘTEFAN : Mi-a plăcut. Trebuie.

SUZANA : Alții, de ce stăteau acasă ?

ȘTEFAN : Fiecare cu treaba lui.

SUZANA : Și a ta a fost, așa, pe ducă ?

ȘTEFAN : Da.

SUZANA : Halal serviciu !

ȘTEFAN : Dacă vine Gogu, spune-i că dorm.
N-am chef de el. (Deasupra se aude copiii
alergînd, lustra tremură, Gogu se răstește,
cere liniște.) Dacă n-o veni de-a dreptul
prin tavan.

SUZANA : Nu te simți bine ?

ȘTEFAN : Dacă n-aun chef de Gogu, în-
seamnă că sint bolnav ?

SUZANA : Atunci, de ce stai așa fudul ?...
De ce stai fudul ? Nu mai vorbești ? De-
geaba, că eu n-am să tac... Nu zici ni-
mic ? Nici n-am nevoie !

(Suzana iese. Ștefan izbucnește în rîs.)

ȘTEFAN (tare, ca să audă Suzana din baie) :
Mamă, ce aprigă ești ! Nu și-ai bătut

miciodată bărbatul ?

SUZANA : Dacă era ca tine, îl băteam. Nu
stătea cu mine patruzeci de ani.

ȘTEFAN (ironic) : Fericiți !

SUZANA : Să știi tu ! Il stimam și-l îngri-
jeam. Că bărbatu' trebuie ținut în slămă.
Da' să fie bărbat la casă, nu mămăligă !

(Intră cu o boccea de rufe, pe care o
aruncă jos. Ștefan se ridică pe marginea pa-
tului.)

ȘTEFAN : Cess astea ?

SUZANA : Rufe, ce să fie ? Le spăl altă
dată. Pune-le-n coș. Ți-o fi frică să
te-nsori, să nu dai de una aprigă ca mine.

ȘTEFAN (amuzat) : Mi-o fi !

SUZANA : Să știi tu că femeia aprigă e mai
blîndă și ține cu omu' ei ! Ți-o fi plă-
cînd una de-alta. „ni ni ni, pușor“, și-a
dracului, de n-o-ncape pielea !

ȘTEFAN : Chiar una de-asta-mă place ! De
unde știi ?

SUZANA : Apăi, tu !... Scot rufele pe frînghie
și plec. Văd cu cînd mai am timp să
trec pe-oici.

(Iese în baie și revine imediat cu un li-
ghean cu rufe.)

ȘTEFAN : Astea-s toate ?

SUZANA : Da. Mă duc să le-ntind la uscat.
Spune-i Doinei să le strîngă.

ȘTEFAN : O să-i spun.

SUZANA : Dacă vîd, îi spun eu.

ȘTEFAN : Spune-i.

SUZANA : Păi sigur, s-o fac și p-asta ! Nu
ești în stare să-i spui să strîngă rufele.
Tot eu.

ȘTEFAN (evasperat) : Atunci nu-i spune, că
îi spun eu !

SUZANA : Îi spui ! Vezi că și-am lăsat o
bucată de friptură în cuptor, să stea caldă.
Nu mai ai fîcț pentru salam. La reve-
dere !

(Iese. Ștefan se trîntește iar în pat, pre-
ocupat de gîndurile lui.)

* Planul amintirilor

(Se aude fluierăturile unui signal polițist.
Pași de oameni care aleargă pe caldarîm.)

ȘTEFAN : Maria ! Aici ! Intră, repede ! Ne-au
pierdut urma !

MARIA : Unde sintem, Ștefane ?

ȘTEFAN : La mine.

MARIA : La tine ?

ȘTEFAN : Mama nu-i acasă. Ți-a fost frică ?

MARIA : De unde știai că aleargă după
mine ?

ȘTEFAN : Tremuri ?

MARIA : Nu pune mîna pe mine !

ȘTEFAN : Te-am văzut fugînd. M-am prins
că noaptea vii mereu la nea Petcu.

MARIA : Ce-ți pasă ție ?

ȘTEFAN : Te-am pîndit, eu să te văd.
 MARIA (*naiv*) : De ce să mă vezi ?
 ȘTEFAN (*ride*) : Știu eu ? Imi place să te
 văd.
 MARIA : Mie, nu.
 ȘTEFAN : Miști ! Fuși de mîine, da' n-ai
 vrea. Crezi că nu-nțeleg ?
 MARIA : Vrei s-o pățești ?
 ȘTEFAN : N-o pățesc. Tot mai tremuri ?
 MARIA : Ia mîna de pe mîine !
 ȘTEFAN : Bine că n-ai umbrelă. Pot să te
 sîrut, dacă vreau. Nu poți să fuși. Mară
 te-asteptă aia !
 MARIA : Nu vrei să mă sîruți !
 ȘTEFAN : Nu vreau ? Ba vreau, da'
 nu-andrăznesc !
 MARIA : Bine că nu îndrăznești. (*Tipă*.) M-ai
 sîrutat !
 ȘTEFAN : Te cred ! Să scap o ocazie ca
 asta ?
 MARIA : Lasă-mă să ies !
 ȘTEFAN : Sint pe-aproprie.
 MARIA : Lasă-mă să ies !
 ȘTEFAN : Iartă-mă ! Stai ! Iartă-mă ! Glu-
 meam !

(*Intră Gogu, cu tablele sub braț, și Stroe.*)

GOGU : Trebuie să fie pe-nică. (*Strigă*.) Ște-
 fane ! Unde ești, mă ? Gătești, dragă ?
 (*Ride*.) O ajutați pe Suzana ?
 STROE (*la văzut pe Ștefan*) : Ssst ! Doarme.
 GOGU (*il vede și el*) : Nu se poate să
 doarmă. De douăzeci de ani nu l-am vă-
 zut niciodată dormind după-masa. Dormi,
 mă ?
 STROE : Lasă-l !
 GOGU : Păi, nu-l las ? Il las. Hai să te fac
 o tablă, pînă o avea chef de noi. (*Lui
 Ștefan*.) N-ai, mă, chef de noi ? (*Așază
 tablele, încep să joace*.) Tu ai mîmă învâ-
 păt, mă, Stroe ? (*Are obiceiu de a zbate
 îndelung zarurile în palme*.) Sau te per-
 fectionez și pe tine pe timpul meu liber,
 ca pe Ștefan ? Se face că n-aude.
 STROE (*gopîit*) : Lasă-l ! O fi și el supărat.
 GOGU : De ce să fie supărat ?
 STROE : Cred că l-a infuriat una care s-a
 transferat de curînd la noi. Una, Maria,
 de la laborator.
 GOGU : Ce-i ea ? (*Ride tare*.) L-o fi cerut
 de bărbat și s-a speriat. Să-ți tourne Flo-
 rien mea coșitor !
 STROE : Neobrazată ! Nici n-a intrat bino
 în uzină, și nu și eu, că s-o pun prima
 pe lista de două camere.
 GOGU : Nu e-nscris bărbat-su ?
 STROE : N-are bărbat. Zice că-i vine băntul
 de la școală și nu poate să stea într-o
 cameră cu el.
 GOGU : Păi și eu, ca femeia... O fi tînără.
 STROE : Știi ce-i la două camere ! Sint oa-
 meni care muncesc la noi de ani de zile.
 Ea n-are nici două săptămîni. Nu și nu,
 că vrea să stea de vorbă cu cineva de la
 sindicat. Am făcut prostia și am dus-o
 la Ștefan. Știu eu ce i-o fi spus ? !

GOGU (*deschide geamul*) : L-o fi infuriat.
 S-a făcut prea cald.
 STROE : Toți se gîndesc numai la interesu'
 lor. Interesu' general nu contează.
 GOGU : Hai, joncă, lasă filozofia cu interesu'
 general. Nu știu cum să te iau. Dacă-ți
 aplic tactica lui Ali Kadîr, e prea drastică,
 te sperii ; dacă-ți aplic tactica lui Ali Tîr-
 Tîr, e prea blîndă, și-ți iei nasul la pur-
 ture.
 STROE : Iar începî cu Ali Kadîr și Ali Tîr-
 Tîr ?

(*La Jereustră apar Doina și Cristian.*)

DOINA : A venit nenca Ștefan ? S-a adus
 carne proaspătă.
 GOGU : Lasă tu carnea și vezi ce-i cu ca-
 feaua aia. Știi că el „practică” salamul de
 vară și parizelu' (*Ride*.) Salam să fie !
 DOINA : Nu știu dacă mai e cafen.
 GOGU (*lui Ștefan*) : Mai ai, mă, cafea ? Aș
 bea o cafea. Vezi tu, Doinăto, prin cutiile
 alea, poate găsești. Dacă n-are, dă o fugă
 la nevastă-mea și cere-i.
 DOINA (*lui Cristian*) : Hai să căutăm.
 GOGU (*răutăcios*) : Du-te, mă, cu fata, că se
 rătăcește !

(*Tinerii rid și pleacă. Gogu și Stroe joacă
 table.*)

STROE (*aruncă zarul*) : Șase-zănci. Pune-mi
 sare pe coadă !
 GOGU : Orice ageamiu juca așa. (*Zbate zaru-
 rile*.) Ageamiu' crede...
 STROE : Iar frezi zarurile alea ?
 GOGU : Le descînt.
 STROE : Dă odată ! Și, mai taci din gură !
 GOGU : Păi, atunci de ce jucăm ? Tablele,
 dacă nu le vorbești... (*aruncă*) ...mai bine
 nu joci.
 STROE : Mare noroc !
 GOGU : Cum știi s-arunci ! Zar făcut din
 genunchi de... domnișoară ! Trebuie să știi
 să-l ții în palmă, să-l încâlzești.
 STROE : Te-aude Doina.
 GOGU : Mai joci ? Sau te-am luat prea tare ?
 La Stambul, dacă mai joci într-o sărăcie
 ca asta, te dă afară din oraș.
 STROE (*impinge brutal cutia*) : Du-te dra-
 culuă, cu Stambulu' tău ! (*Se plîmbă, ner-
 vos*.) M-ai omorît cu Stambulu' ăsta !

(*Intră Doina, cu o tavă pe care sint patru
 cești de cafea, urmată de Cristian.*)

DOINA : Te necăjește, tată ?
 STROE : Dacă l-ar obliga cineva să tacă
 două ore, ar muri sufocat.
 GOGU : Și, dacă taci, ce câștigi ? Omul care
 tace e ca mort. Sau vrei să stai și eu
 fudul, ca Ștefan ? (*Lui Cristian*.) Ia, mă,
 și tu o cafea. Văd că a avut Doina grijă
 și de tine.

CRISTIAN : Eu nu prea beau cafea.
GOGU : O fi știind ea de ce-ți dă. Ești cam
motolog. Vrei să-l înțelegi, Doișto !
STROE : Lasă fata-n pace ! Nu ți-e rușine ?
GOGU : Vezi oun te apără taică-tău ? Lasă,
mă, că știu ei multe. Tineretu' de azi...

*(Beau cafea. Cristian soarbe cam tare și
lipsit de eleganță, din ceașcă.)*

DOINA : Una, două, te legi de tineretul de
azi.

GOGU : Din gelozie. Mi-e necaz că nu mai
sînt tînăr, sã mai înghesui și eu vreo fată
pe la ședinte. Era una, Heana... Fru-
moasă... Mă duceau s-aduc steagul impre-
ună cu ea. Steagul era într-o cămăruță,
alături. *(Ride.)* Începeau aia să strige
„Hai, mă, cu steagu' ! Doar nu-l faceți
acum !”

DOINA : Și mai zici de generația tînără !
GOGU : Păi, ce, eu am zis că noi am fost
proști ? Uite la Ștefan, dacă n-a făcut
treburile astea la timp, urmează să se
îndrăgostească acum. *(Rid.)* Ce zici, mă,
Ștefane ? Sau poate că oi fi îndrăgostit...
Ești în călduri, și noi habar n-avem... Te
pomenești. Stroe, că aia care a venit la
el...

*(Ștefan nu mai rabdă și sare în picioare
Toamna atunci. Cristian a sorbit din cafea.
zgomotos.)*

ȘTEFAN : Ce sorbi așa, ca un cal din gă-
leată ? Nu te-a învățat nimeni să bei din
ceașcă ? Parecă sorbi supa din lingura de
lemn !

CRISTIAN *(speriat de izbucnirea lui Ștefan)* :
Eu sînt de la țară, nea Ștefane. Nu știu...

ȘTEFAN : Ce dați ești de la țară ? Toți
sîntem de la țară ! Te lauzi că ești de la
țară, și crezi că poți umbra oricum ! De
ce nu-ți faci ghetele ? Vrei să te duc eu
de mină să te tund ?

CRISTIAN : Nea Ștefane, da'...

ȘTEFAN : Da', ce ? Da', ce ? Ești de la țară
și poți să sorbi din lingură și să pleceai
cînd mîinoci ? Nu te-a învățat nimeni să
te porți ?

CRISTIAN : Ce-ai cu mine, nea Ștefane ?

ȘTEFAN : Cu tine n-am nimic. Să-nvoți să
trăiești !

*(Doina fuge din cameră. Cristian stă o clipă
în cumpănă și o urmează.)*

GOGU : Ce-ai, mă, cu băiatu' ?

ȘTEFAN : Și tu ! Mai termină odată cu
tîmpeniile tale ! Vii toată ziua pe capul
meu, ca la cafenea ! Ți-am dat local unde
să joci table, ți-am creat condiții de di-
stracție, ai puțin bun-simț și taci din gură !

*(Se trîntește în pat cu fața la perete. Stroe,
care încă de la începutul izbucnirii a sărit în
picioare, iese tiptil, după ce a așezat încet*

*zarurile pe table. Gogu își privește lung prie-
tenul.)*

GOGU *(cu căldură)* : Ce-ai, mă omule ?

ȘTEFAN *(răstit)* : Lasă-mă-n pace ! N-am
nimic !

GOGU : Ai tu ceva, dacă mă dai pe mine
afară din casă.

ȘTEFAN : Vreau puțină liniște.

GOGU : Puțină liniște ? ! Bine, atunci te las.
(Se oprește, așteaptă o vorbă.) Mă, Ște-
fane, eu am șapte copii. Cîinci, pe lingă
mine. Toată ziua e cite ceva de făcut.
Du-te după lapte, du-te după pîne, stai
la o coadă, trece timpul. Pe seară, mă
gîndesc : „la să trec pe la Ștefan, că e
singur și s-o fi plictisind”. Dacă mă iau
cu treaba și uit, mă trimite Florica : „Vezi,
mă, ce face Ștefan. Țo fi durînd ceva...”

*(Sus, la el, se mad copiii. Privește spre ta-
vam, lese, agale, așteptînd un cuvînt de la
Ștefan.)*

ȘTEFAN : Gogule ! Ai plecat ?

*(Gogu apare imediat. Ștefan se ridică pe
marginea patului. Gogu își trage un scaun
lingă el. Sus se aud copiii alergînd.)*

GOGU : Aștia o să-ți cadă-n cap. Să vezi ce
instrucție fac eu cu ei astă-seară !

ȘTEFAN : Mă, Gogule, am trăit cur bine pînă
acum ?

GOGU : Am bănuț eu că s-a-ntîmplat ceva.
Nu se întrebă omul bodoronc-tronc, la
cincizeci de ani, dacă a trăit bine sau
rău.

ȘTEFAN : Trăiești toată viața într-un fel și,
doordat, îți dai seama că ar fi trebuit să
fii ca toți ceilalți. Mă scol, îmi pun mîn-
carci în geantă, joc table cu tine, mă culc.
În ficare zi, la fel. Asta o fi viața ? *(Îi
arată o pereche de pantaloni.)* Poftim,
n-am o pereche ca lumea. Nu pot ieși
din casă.

GOGU : Ești prea singur, Ștefane. Pantalonii
sînt un pretext. Cumpără-ți două perechi,
dacă vrei. N-ai bani ?

ȘTEFAN : Și ce, dacă am ? N-am știut ce
să fac cu ei.

GOGU : Ai vrut altceva. De ce te necăjești ?
Ți-a plăcut ce-ai făcut ? Asta e întrebarea.
Credeai în ce făceai ?

ȘTEFAN : Credeam. Mă ustura, da' cre-
deam !

GOGU : Ai fost fericit. Plecai cu geanta asta
roasă după tine și erai fericit.

ȘTEFAN : Nu mă gîndeam că s-ar fi putut
și altfel.

GOGU : Pentru că erai mulțumit așa. Fie-
care avem fericirea noastră. Nu se potri-
vește de la unul la altul. A mea nu sea-
mămă cu a ta. Eu mi-am făcut datoria
pe lingă nevastă ; și-am ajuns la șapto
copii !

ȘTEFAN (ride): Mare nebun ești!

GOGU: Am dat pînă acum țării un soldat și un împiegat de gară. Asta-i fericirea mea! Și, mă rog, de ce ai nevoie, așa, deodată, de nădrați noi?

ȘTEFAN: De la o vîrstă, e mai bine să nu se schimbe nimic în viața ta. Te sperie tot ce încearcă să-ți tulbure, cît de cît, obiceiurile. Poate că devii mai laș, nu mai ai curajul să-nfrunți neprevăzutul.

GOGU: Mă, tu ai picat pe bec! Dragostea și pojarul, la vîrsta asta, lasă urme adînci. (Sună cineva. S-a întunecat. Gogu aprinde lumina și se duce să vadă cine e. Se aude în afara scenei.) Bună seara! Pe Ștefan îl cauți?

MARIA: Da. E neasă?

GOGU: Aensă. V-ați transferat de oîrînd la noi, la uzină, nu-i așa? Poftim, poftim înăuntru.

(Intră Maria, cu o sacoșă în mîină și cu poșeta pe umăr. Gogu, în spatele ei, Ștefan, furat de gînduri, n-a auzit nimic, stă cu privirea înșiptă în pămînt.)

GOGU: Ștefane, mi se pare că ai o vizită. (Ștefan rămîne uluit. Gogu, volubil, încearcă să salveze aparențele. Deretică prin cameră, aranjează scaunele, ascunde niște pantaloni aruncați lingă pat, include ușa sifonierului. Vorbește ca să umple timpul.) Venisem să-i dau lecția de table. Sînt profesor. Am terminat facultatea de table la Stambul. Lucrezi în laborator, nu-i așa? (Îi arată o pereche de pantaloni agățați pe tocul ușii.) De la pantalonii ăștia era să ne certăm. A-nceput să facă burtă și m-l mai încap. (Deasupra se aud iar copiii.) Îi auzi? Sînt copiii mei. Locuiesc în capul lui Ștefan. Știi ce le spun? Păceți, mă, gălăgie! Bocăniți, că lu' nen'tu Ștefan fi plac copiii. (Ride.) În fiecare zi mă uit să văd, nu s-a făcut vreo gaură și-au căzut? (Se aude vioara. Gogu bate în perete.) Mai taci, mă! Odihnește-te! Vrei să-ajungi Paganini? (Recunoaște.) Vezi ce-i omu'? Dacă aleargă ai mei, tac din gură. Ducă scriștie ăsta, mă deranjează...

(Gogu continuă să deretică. Ștefan s-a dezmeticit și adună și el haine, căutîndu-le, ca-raghios, pe sub masă și pe sub pat. Maria îi privește, amuzată.)

* Planul amintirilor

(Se aud zgomotele specifice unui film cu cow-boy: cai alergînd, împușcături, țipetele indienilor, mugetul vitelor.)

MARIA: Stai cumînte!

ȘTEFAN: Ce fac?

MARIA: Uite-te în film!

ȘTEFAN: Mă uit!

MARIA: Te uști la mine...

(Nu mai poate vorbi, pentru că el o sărută.)

UN GLAS: Hei! Ați venit să vă sărutați?

(Impușcături și galop în film.)

ȘTEFAN: Ce-ți pasă?

UN GLAS: Nu văd.

MARIA: Mă faci de ris!

ȘTEFAN: Ce-i pasă lui!

MARIA: Hai să mergem!

ȘTEFAN: De ce?

MARIA: O să-mi fie rușine cînd s-aprînde lumina.

ȘTEFAN: Păcat de film!

MARIA: Tot n-ai văzut nimic din el!

(Deasupra se aud, foarte tare, copiii lui Gogu.)

GOGU: Trebuie să dau stîngerea. Altfel rîmîn fără nici o pernă.

MARIA: Se bat cu pernele?

GOGU: O necăjese pe-a mai mare.

ȘTEFAN *(iese de sub masă)*: Ce au cu ea?

GOGU: Au văzut-o plîmbîndu-se de mîină cu un băiat.

MARIA: Cîți ani are fata?

GOGU: Șapte-prezece. E timpul... Noi, în familie, sîntem cam iuți. Am șapte copii. N-ai crede, nu-i așa?

MARIA: Să-ți trăiască!

GOGU: ăștia mai mici, cîrora nu le-a mîrosit a fustă, aruncă în ea cu perne și cîntă: „Se țineau de mîină!... E! Am venit, lecția de table i-am dat-o... Să-ți plătești meditoru', mă! (Confidențial. Mariei.) Nu prînde deloc jocu' ăsta. Chestiune de glagorie. Dacă n-are omu'... n-are! Cum te naști.

ȘTEFAN *(iritat de trîncîneala lui)*: Iar te-ai uitat vorbind? Spececeli, toată ziua, pare-ai fi Suzana.

GOGU: Cu el nu poți să discuți decît probleme grave. Păcat că nu-l trimit la O.N.U. Acolo i-ar plăcea lui.

ȘTEFAN: Trei femei nu trîncînesc cît tine.

GOGU: Ce știi tu cît trîncînește o muiere? Vîno să stai o zi cu nevastă-mea și-ți schimbî opiniiile. (Scurt.) Mă retrag! Îmi pare bine de cunoștință. Noapte bună! (Iese.)

MARIA: Noapte bună!

ȘTEFAN: Te-a nămetit?

MARIA: E simpatie. Îmi plac oamenii deschiși.

ȘTEFAN: Sîntem prieteni. De unde ai știut adresa mea?

MARIA: Cînd vrei, affi. Te-ai speriat cînd n-ai văzut?

ȘTEFAN: Ihi.

MARIA: Dacă atunci aș fi avut mîntea de-acum, te cearm de bărbat și gata. Cînd am văzut că nu vîi, m-am hotărît să văd ce-i cu tine. Nu mai am or-

goliul de la douăzeci de ani. Ai rămas să joci table?

ȘTEFAN : Scuză-mă că n-am venit la teatru. Mă gândeam că m-aștepți. De-nia am fost furios, m-am certat și cu Gogu. N-am avut cu ce să mă îmbrac. (*Privirea Mariei cade pe grămada de haine din pat.*) Astea mi-au rămas încă.

MARIA : Dar ai vrut să vii ?

ȘTEFAN : Da. N-am mai avut timp să-mi cumpăr haine și... (*Gălăgia copiilor amuște brusc.*) A dat stângerea. (*Ia o cămașă.*) Scuză-mă ! Vreau să mă schimb.

MARIA : Rămii aici. (*Ia sacoșa.*) Mă duc eu în bucătărie.

ȘTEFAN : Acolo e și mai jale.

(*Maria trece în bucătărie. Vioara se aude iar, dar în surdina.*)

MARIA (*din bucătărie*) : Mamă, Doamne ! Ai un halat ?

ȘTEFAN : Pe ușa de la baie. Ce vrei să faci ?

MARIA : Să scot puțin la lumină vasele asten.

ȘTEFAN : Lasă-le ! Vine Suzana mine. Azi a spălat rufe.

MARIA : Cine e Suzana ? O femeie care-ți face curat ?

(*Se aud : ușa de la baie, o cratiță lovită, apa la robinet.*)

ȘTEFAN : O bală plicticoasă, care mă bate la cap tot timpul.

(*Maria revine. Pe o tavă aduce o sticlă de vin și pahare.*)

MARIA : Ești uricios. Destupă sticla !

ȘTEFAN (*mirat*) : Ai adus tu băutura ?

MARIA : Am involcel mele. De-ai-a am ținut să ne vedem neapărat, azi. (*Ciocnesc.*) Noroc, Ștefano ! Felicitări !

ȘTEFAN (*nedumerit*) : Că ne-am făcut planul ?

MARIA (*ride*) : Planul ! Astăzi împlinesti cincizeci de ani.

ȘTEFAN (*uluit*) : Azi ? Da, așa-i !

MARIA : Eram sigură că ai uitat ! La mulți ani !

ȘTEFAN : Cum de ți-ai amintit ?

MARIA : Femeile au memoria mai bună. (*Scoate din poșetă un pachet.*) Poftim, să-ți amintească ziua de azi.

ȘTEFAN : Mulțumesc. (*Desface pachetul : o cravată.*) E frumoasă.

MARIA : Nu știam ce haine ai. Am asortat-o la culoarea ochilor tăi, albaștri. Mă bucur că ai ochi frumoși.

ȘTEFAN : De ce ?

MARIA : Ochii nu îmbătrinesc niciodată. Toată viața o să mă uit la ei și vor fi la fel de frumoși. Ție îți plăcea părul meu. Așa îmi spuneai atunci.

ȘTEFAN : Îmi place și acum.

MARIA : Când o să îmbătrinesc, n-o să-ți

ani placă, pentru că o să albească.

ȘTEFAN (*ride*) : O să-ți cumperi o perucă la fel de frumoasă.

MARIA : Ce gospodină ! M-am apucat de ceva și... Mă duc să mă schimb. Să nu vii în bucătărie !

ȘTEFAN : Și, dacă vin ?

MARIA : Să nu vii !

(*Iese în bucătărie. Ștefan privește lung după ea, te aștepți să calce consemnul.*)

ȘTEFAN : Dacă m-aș duce, ar țipa ? (*Își șterge fruntea.*) Poate că n-ar țipa. Nu prea știu ce gândește cu adevărat. S-ar putea să mă socotească prost... Sau să se supere. De ce să se supere ? Atunci, de ce a venit aici ? Inseamnă că nu m-a uitat. M-a ținut minte mai bine de douăzeci și cinci de ani ! Cristian n-ar sta pe gânduri... Băiat de la țară, vorba lui ! Poate că are și el dreptate...

(*Se hotărăște brusc. face doi pași spre ușă, dar Maria tocmai intră, îmbrăcată în halatul lui de casă. Pricepe intenția și se fisticeste. Conversația se lasă greu.*)

MARIA (*cu glas alterat*) : Vrei o cafea ?

ȘTEFAN : Aș bea.

MARIA : Îți fac imediat. Stai în fotoliu și citește ziarul.

(*Iese în bucătărie. Vor conversa prin ușă deschisă. Ștefan se așază în fotoliu, își pune ochelarii. Se aud zgomotele din bucătărie.*)

ȘTEFAN (*nu poate citi*) : Ai găsit ibricul ?

MARIA : Da. Cafeaua unde e ?

ȘTEFAN : Ii, eutin roșie.

MARIA : Am găsit-o. Vrei să mănânci ceva ?

Văd aici niște friptură. S-o încălzesc ?

ȘTEFAN : Aș mânca. Ție nu ți-e foame ?

MARIA : Am mâncat. Nu prea e cafea.

ȘTEFAN : Că e.

MARIA : Pot să te-ntreb ceva ? Dacă nu ești lângă mine, am curaj.

ȘTEFAN : Întrebă-mă.

MARIA : Atunci, unde ai plecat ? N-ai mai vrut să mă vezi ?

ȘTEFAN : Ba da. Am plecat pentru o săptămână și am stat șase luni. Așa era atunci viața de activist.

MARIA : De ce nu mi-ai scris ? Am așteptat toată vara, și iarna.

ȘTEFAN : Speram să scriu o zi-două, să vin acasă. După șase luni, m-am gândit că a trecut prea mult timp.

MARIA : Șase luni ? Te-am așteptat un an.

ȘTEFAN : A fost nevoie de un secretar de șef într-un raion prăpădit. Eram cel mai tânăr și m-au trimis pe mine... vreo trei ani. Când m-am întors, nu te-am mai găsit.

MARIA : Ciudat om ești și tu, Ștefano ! Și eu eram prea tânără și proastă.

ȘTEFAN : Ești singură de mult ?

MARIA : De mult.
ȘTEFAN : Ți-a fost greu ?

(Maria intră cu ceașca de cafea, o farfurie, o bucată de friptură, tacimuri, pe o tavă.)

MARIA : Citeodată. E greu să crești singură un băiat.

ȘTEFAN (își scoate ochelarii) : Unde e băiutul ?

MARIA : Lasă-i ! Îți stă bine cu ochelari.

ȘTEFAN : Îi port numai când citește. Ce face băiutul ?

MARIA : A venit acasă. A terminat școala.

ȘTEFAN : Ce școală ?

MARIA (ezită) : Liceul industrial. A stat la bunici.

ȘTEFAN : Ce meserie a învățat ?

MARIA : Strungar.

ȘTEFAN : Foarte bine. Îl aduc în echipa mea. Vrei să se angajeze ?

MARIA : Da... am și vorbit la direcție. Te rog să-l ajuți.

ȘTEFAN : Nimic mai simplu. Mă bucur că s-a nimerit așa.

MARIA (caută un loc să se așeze) : Ai la îndemână un șervețel ?

ȘTEFAN : Cred că în sertarul de jos al șifonierului.

MARIA (lasă tava pe masă și caută în sertar) : Am găsit... (Scoate o cutie de panțofi.) Ce de fotografi ! Pot să mă uit ?

ȘTEFAN : Sunt vechi. (Maria întinde șervețelul în fața lui, așază cafeaua și friptura, apoi răscolește în cutia cu fotografii.) Noroc !

MARIA : Noroc ! (Beau, Ștefan mănâncă.) Ce tînăr ești aici ! Cine e cu tine ?

ȘTEFAN (își pune ochelarii, se uită, ride) : O să-l cunoști. Poate mergem pe la el, să bem un vin bun.

MARIA : Sînteți rudi ?

ȘTEFAN : L-am cunoscut la colectivizare. Do cite ori îl căutam, ziua-noaptea, nu era acasă. Într-o zi, m-am infuriat și m-am așezat lângă un cuptor de pîine, să-l aștept. De la un timp, mi s-a părut că aud dinăuntru o răsufflare grea. Mă uit, și în cuptor, el ; abia-și trăgea suflotul. „Ce faci, mă, omule, acolo, te-ai pus la copt ?”

MARIA (ride din toată inima) : S-a înscris ?

ȘTEFAN : M-am pus cu lămuritul pe el și s-a-nscris. Amintiri.

MARIA : Știu că ai !

ȘTEFAN (pe gînduri) : Și mai așa, și mai așa. Aștia, care am fost activiști, cîndva, avem pieptul plin de amintiri.

MARIA (altă fotografie) : Aici erați în excursie ?

ȘTEFAN : Ce excursie ? ! Eram la Salva-Vișou. Uite, asta înaltul... Un tip extraordinar. Avea darul vorbitului. Pareă turna foc în noi. Toate fetele erau îndrăgostite de el. Cine știe pe unde-o mai fi ! A trecut un cablu și i-a retezat amîndouă picioarele, de sub gemunchi. Într-un timp am auzit că era portar la o întreprindere.

MARIA : Doamne, Ștefane, multe ai mai făcut ! Ce sint astea ?

ȘTEFAN : Care ?

MARIA : Astea. Plicurile astoa. (Scoate un teanc de plicuri, legate cu o ață.) E scris numele meu !... Pot să citesc ? De ce sint aici ? (Citește o scrisoare.) „Dragă Maria... Tot îmi propun să vin acasă, dar nu mai reușesc. Mă scol în zori și nu stau o clipă. Aseară, cînd mă înapoiam acasă, s-au luat unii după mine, să mă bată. Dacă nu aveam revolverul, să trag în aer, o păteam”. (Deschide altă scrisoare, citește.) „Astăzi am uitat să mîninc. Am deschiaburit tot satul. Numai de-aș putea vreo dată să uit ce-am văzut... Trebuie să respectăm întocmai toate instrucțiunile. Cu o mîină în tocul și cu alta o bucată de mămăligă prăjită pe plită. Mi-a dat-o gazda, o bătrînă cunoscătoare”.

ȘTEFAN : Își pierduse băiutul pe front și, de dorul lui, mă îngrijea pe mine. În fiecare seară găseam felii de mămăligă calde. Le ungeam cu untură și mîncam. Era sărăcie mare.

MARIA (citește altă scrisoare) : „Dragă Maria, ți-am scris atîtea scrisori cu tot felul de necazuri... Nu ți-am spus niciodată că mi-e dor de tine. S-au împlinit patru luni de cînd am plecat de-acasă. Visez uneori să mergem împreună la cinema sau la dans. Dacă nu sint, cumva, prea bătrîn, de-acum, pentru dans. Am trecut prin atîtea, cit pentru șapte vieți”.

(Vine în spatele lui, îl îmbrățișează.)

ȘTEFAN : Nu știu oam de-au rămas uitate în cutia asta.

MARIA : Așa a fost, s-ajungă la destinatar.

ȘTEFAN (incercă să glumească) : Am citit în ziar că o scrisoare a făcut pe drum o sută de ani...

MARIA : Au întîrziat și astea destul ! Pentru mine, au trecut o sută de ani.

(Cu un gest neprevăzut, Ștefan îi cuprinde gemunchii în brațe și o ridică deasupra capului. O privește și izbucnește într-un hohot de ris bărbătesc. Îi dă drumul încet, ea alunecă de-a lungul lui, și, cînd ajung față-n față, se înlăntuie într-un sărut pătimaș.

Maria se desprinde de el, își șterge fața cu palma, să se limpezească. Ștefan dă drumul aparatului de radio. Se transmite un tango.)

ȘTEFAN : Noroc, Maria ! Vreau să bem !

MARIA : Noroc, Ștefane !

ȘTEFAN : Trebuie să-l bei tot.

MARIA : Mă îmbăt.

ȘTEFAN : Trebuie să te-nbeți și tu o dată. Bea ! Te rog ! Așa. Te simți bine ?

MARIA : Prea bine. Mă tem că o să mă-nvăț răsfițată. Mi se invîrtește capul.

ȘTEFAN (ride) : În ce parte ? (O privește atent.) Nu-i nici un pericol. Se-nvirtește încet. Uite-te la al meu. Vezi cum se-nvirtește ?

MARIA : Nu.

ȘTEFAN : Pentru că se-nvrtește prea repede.
Cînd se-nvrtește prea repede, pare-ți stă.
Dacă ar avea o elice, aș zbura în tavan.
Dansezi ?

MARIA : Crezi că mai știu ?

(Dansează, Ștefan dansează cam de „modă veche”, dar cu oarecare eleganță și cu simțul ritmului. Radioul se aude nefiresc de tare, pentru că obișnuiește Ștefan. În balcon apare Doina, în pijama, curiosă să vadă ce se întimplă. Îi vede pe cei doi dansînd pierduți și, un timp, nu are puterea să plece...)

ȘTEFAN (șoptit, pățimaș) : Merită s-aștepti o clipă ca asta ! S-aștepti și să crezi că trebuie să vină, inevitabil, ca și moartea. Și, dacă ai apucat s-o trăiești, poți să mori liniștit. (O sărută discret, ca o părere. Ea simte sărutul și îl strînge în brațe.) Am irosit douăzeci și cinci de ani. M-am gîndit de multe ori la tine. N-am apucat să-ți spun cît mi-ești de dragă.

MARIA : Ai fost tot timpul singur ?

ȘTEFAN : Da. M-am deprins să vorbesc cu mine, cînd sînt acasă. (Amuzîndu-se.) Zic : „Ia să fac eu patul și să mă cule” sau „Ar trebui să mai cumpăr și altceva de mîncare”. Și, a doua zi, din obișnuință, cumpăr tot salau, și băieții rid de mine. Mi-e lene să deschid gura. Vinzătorul știe ce să-mi servească doar cînd mă vede... (Se termină melodia. Dansînd. Maria a călcat pe o pereche de pantaloni. Îi ridică.) I-am aruncat ! Din tot teamul ăsta, nici unii nu-s buni pe mine. Așa stau, căscați. (Maria ride.) O să-mi pun briu.

MARIA : Mi-ai dat să beau și rid ca o proastă. Sînt amețită.

ȘTEFAN : Și eu.

MARIA : Tu n-ai băut mult. (Ia de pe masă o carte și își face vînt.) M-am încălzit. Ce carte e asta ? „Versuri de dragoste”. A cui e ?

ȘTEFAN : Crede că a Doinei.

MARIA : Cine e Doina ?

ȘTEFAN : Fata lui Stroe. Cel care te-a adus la mine.

MARIA : Un tip cam poezic.

ȘTEFAN : Da' nu-i ritu !

MARIA : Credeam că e cartea ta.

ȘTEFAN : Nu știu nici o poezie de dragoste. Mi-ar fi plăcut să-ți recit o poezie frumoasă. Cum îi citește Cristian. Doinei. Și să mă plimb cu tine de mîna, ca ei, și să te sărut în parc. Vezi, Maria, ce repede se schimbă omul ? De ce mă privești așa ?

MARIA (grav) : Ce frumos ești tu, Ștefane !

ȘTEFAN : Da ? ! !

MARIA : Sînt prea bătrînă pentru tine !

ȘTEFAN (ride) : Sînt frumos ! (Strigă.) Sînt cel mai frumos bărbat !

MARIA : Ștefane ! Dacă te-aude cineva ?

ȘTEFAN : Și ce, dacăi m-aude ? Pînă acum m-a auzit cineva ? I-a păsat cuiva de mine ? Să nu-i pese nici acum.

(O nouă melodie. Dansează iar. Maria dansează cu capul rezemat de pieptul lui Ștefan. Amîndoi sînt furați de gînduri.)

*. Planul amintirilor

MARIA : Ai fost ?

ȘTEFAN : Da.

MARIA : Ce ți-a spus ?

ȘTEFAN : O să leșini.

MARIA : Nu mă mai fierbe. Ce ți-a spus ?

ȘTEFAN : Nu mai lucrez în fabrică.

MARIA : Activist ? O să fii activist ?

ȘTEFAN : A zis că sînt combativ, că am spirit revoluționar.

MARIA : Combativ ?

ȘTEFAN : Curajos. A zis că activistul trece prin multe, trebuie să fie curajos.

MARIA : Ești curajos ?

ȘTEFAN : Dacă vrei, te sărut în mijlocul străzii.

MARIA : Țta-i curaj ?

ȘTEFAN : Ce e ?

MARIA : Inocență.

ȘTEFAN : Atunci... am curajul să fiu indecent. (O sărută.)

MARIA : Ești nebun ? Aici, în fața Județenei ?

ȘTEFAN : Ce ducă ? Sînt un tînăr îndrăgostit. Dacă vrei, pot să strig, s-audă toată Județana.

MARIA : O să lași o impresie foarte bună.

ȘTEFAN (strigă) : Sînt îndrăgostit ! O iubesc pe tovarîșa Maria. Are optsprezece ani, și e slabă ca o scîndură. Hei, unde fugi ?

MARIA (mai de departe) : Dacă nu ești serios, la revedere ! Nu mă fac de ris.

ȘTEFAN : Păi, activiștii n-au dreptul să iubească ? Nu sînt oameni, ca toți ceilalți ? (Maria fuge.) Ia uite, ce fuge ! Hei, nu alerga, că te ia vîntul !

(Maria îl strînge în brațe. Se opresc din dans. Cuvintele ei sînt, evident, un răspuns la ceea ce s-a auzit.)

MARIA : Erai un nebun !

ȘTEFAN : Eram tînăr.

MARIA : Tînăr și nebun. Numai suflet. Nu-ți pîsa de nimeni !

ȘTEFAN : Încă nu văzusem multe.

MARIA : Aveai un fel al tău de a rîde...

ȘTEFAN : Cum ?

MARIA : Tare și gîlgiit.

ȘTEFAN : Cum gîlgiit ?

MARIA : Ca atunci cînd bei din sticlă.

ȘTEFAN : Ris din sticlă ?

(Rid. La radio se transmite muzică populară. Au așteptat, îmbrățișați, dansul următor, acum se desprind. Ea îi ia mîna și îi mărturisește cu o gravitate pe care el n-o înțelege.)

MARIA : Ștefane, sînt cea mai fericită femeie din lume ! Mi-e frică !

ȘTEFAN : De cine ? Stai în brațele mele, să te apăr. *(În se lipsește, fericită, de pieptul lui.)* A meritat s-aștept o jumătate de viață noaptea asta !... Bine că n-am îmbătrănit de tot, fără s-o trăiesc ! Giteam prin cărți și nu puteam să-mi imaginez. Acum pot să înțeleg și patima, și gelozia, și sacrificiul pentru bucuria asta mare, pe care sufletul nostru o eulege atât de rar.

MARIA : Ștefane, imi vine să plîng. Ce proaste sîntem noi, femeile ! *(Se desprinde de el.)* Ștefane, t-ai fost vrosdată dor de mine ? Să nu mă minți !

ȘTEFAN : Mi-a fost, de multe ori.

MARIA : Nu mă minți ?

(Ștefan se duce la ferăstră, rupe o floare.)

ȘTEFAN : Stai cu fața-n sus ! *(Îi scutură petale pe față. Scena o amintește pe cea dintre Doina și Cristian. Ca și tinărul, Ștefan se apleacă, o sărută. Strigă.)* Doiuuua ! Cristiauuua !

MARIA *(speriată)* : Ștefane ! Sperii lumea !

ȘTEFAN : Care lume ?

MARIA : Se-aude la Gogu.

ȘTEFAN : Nu mai e nimeni ! Sîntem singuri în tot universul. Cum poți să crezi că mai există cineva ? Clipa asta aș vrea s-o trăiesc cu încetîntorul, să mi se pară fără sfîrșit...

MARIA *(cu capul rezemat de umărul lui)* : Ștefane, îți sînt foarte recunoscătoare. Ți-aș săruta mîna, dacă nu mi-ar fi rușine. Cum pot unele femei să uite o clipă frumoasă dăruită de un bărbat ? Eu n-aș putea s-o uit. Dacă m-ai omori, te-aș privi în față și li-aș spune : „Prostule, tot n-am să uit, tot n-am să te urăsc !”

ȘTEFAN *(uimit de patima din glasul ei)* : Maria !

MARIA *(se reculește)* : Nu te supăra pe mine. Asta e noaptea victiî mele !

(În ușă apare Gogu, în cămașă de noapte peste pantaloni și papuci. Cum stau, Maria pare că-l sustine pe Ștefan.)

GOGU *(îngrijorat)* : Ce-ai, mă, ți-e rău ?

(Cei doi tresar, apoi izbucnesc într-un lung hohot de ris. Gogu se lămurește că nu e nimic rău.)

ȘTEFAN *(îmîntîndu-l, rîzînd)* : Ce-ai, mă, ți-e rău ?

GOGU : Era gata s-ațipesc, cînd am auzit un strigăt.

ȘTEFAN : Ce strigam ?

GOGU : Doina ! Cristian ! Nevastă-mea zice : „Du-te, vezi ce-i cu Ștefan !” *(Cei doi continuă să rîdă.)* Bine, rîdeți. Am înțeles. Nu sînt fată proastă. Pricep dintr-o pri-vire. Știu și ce lipsește.

(Dispare din cameră.)

ȘTEFAN : Gogule ! Stai, mă ! Stai cu noi, MARIA : L-ai speriat. Bine că n-a venit cu tot blocul.

ȘTEFAN *(ca în tinerețe)* : Vrei să chem tot blocul ?

MARIA : Fii cuminte ! *(Îi astupă gura.)* Mă faci de ris !

ȘTEFAN : Mi-ai mai spus asta. Știi cînd ? Știi ?

MARIA : Știu ! Atunci, în fața Județenei.

ȘTEFAN : N-ai uitat ?

MARIA : Mi-am amintit adineauri. Cînd dan-sam.

ȘTEFAN : Și eu. *(Bucuros.)* Ne gîndeam la aceiași lucru.

MARIA : Te porți ca atunci. De ce spun ăștia că ești ursuz ?

ȘTEFAN : Cine zice ?

MARIA : Oamenii. Că îți tună și-ți fulgeră !

ȘTEFAN : Așa e. N-am mai ris de cîțiva ani.

MARIA : Tit ?

ȘTEFAN : Poate, de-atunci, de cînd am plecat pe teren. Tot ce-am trăit, tot ce-a trebuit să fac, nu mai era de ris. Am rîmas așa. Erau de făcut lucruri grele. Unele dintre ele, împotriva inimii ! Nu mai ridea nimeni...

(În ușă apare Gogu, cu două sticle de vin în brațe.)

GOGU : Gata ! *(Arată sticla.)* A priceput fata ce lipsește ?

ȘTEFAN : De la M.A.T. ?

GOGU : Aiurea ! Doar eticheta. De la soacra-mea. Natural ! *(Toarnă.)* Hai noroc ! Merită.

ȘTEFAN : Noroc, Gogule !

MARIA : Noroc, Ștefane ! La mulți ani !

GOGU : Mulți ani, de ce ?

MARIA : Azi împlinesc cincizeci de ani.

GOGU : E și-asta un mut ! Zgircitule ! N-ai vrut să dai de bînt. *(Rid.)* N-ai și tu o bucată de salam, prin frigider ? Asta-i mîncarea lui de bază. *(Îa o servieta veche, roasă, și dă o mică reprezentație comică.)* Vezi servieta asta ? A făcut colectivizarea, naționalizarea, două stabilizări și industrializarea. *(Rid.)* Cum ridică un de-got, vînzătorul știe : salam de vară. Ridică două : salam de iarnă. O zi — una, o zi — alta, pentru variație. Pune, mă, și tu pe masă o bucăciică de parizer. De ziua lui, adică lux.

(Rid. zgomotos. Pe terasă apar, curioși, în-trigați. Stroe și Doina. Cînd îi văd, cei trei izbucnesc și măi tare în ris.)

GOGU *(arătîndu-l pe Stroe)* : Ia uite și la ășta ! Doarnc în pijama. *(Rid.)* Unde ți-e, mă, salopeta ? Apari așa în fața unei doamne ?

(Doina ride. Stroe, lipsit de umor, asistă sobru la hohotele lor.)

MARIA : Luați loc !
 GOGU : Vă cunoașteți, nu-i așa ?
 STROE : Ne cunoaștem. Tovarășa care cere două camere.
 GOGU : Ea e. (Mariei.) Dacă vrei să te treacă pe lista de două camere, fă-ne cîte o cafea !
 STROE (nefiresc de sobru) : Nu beau la ora asta.
 GOGU : Lasă, mă, să nu dormi ! (Mariei.) Și două pahare : pentru domnișoara și gravul ei tată.
 DOINA : Fac eu cafeaua.
 GOGU : Las-o pe tovarășa ! Face mai de mult și încă mai gustoasă.

(*Rid. Maria trece în bucătărie.*)

ȘTEFAN : Stai jos !
 GOGU : Tot banii ăia-i dai ! Ce ești, mă, așa umflat ? Te-ai supărat că te-om trezit din somn ?
 STROE : Nu e vorba de somn.
 GOGU : Da' ce ? Spune, s-auzim și noi.
 STROE (arată spre bucătărie) : Cu tovarășa...
 GOGU : Ce-i cu ea ?
 STROE : Nu e așa simplu.
 GOGU : Lasă, mă, nu discutăm acum lista de locuințe.
 STROE : Nu e vorba de asta. (Lui Ștefan.) Mă, Ștefane, ne cunoaștem de mult. Văd că... Să nu se-mnoade pe-aiici. Tu ești singur...
 GOGU (i-a pierit risul) : Ce dracului vrei ?
 STROE : Femeile sînt abile. Și la mine... A venit, a plîns, că-i vine băiatul de la școală...
 GOGU : Vine.
 STROE : M-am interesat. M-am întîlnit cu un cunoscut comun. Nu vine de la școală.
 ȘTEFAN : De unde vine ?
 STROE : De la corecție. De la școala de corecție. (Tăcere.)
 GOGU : Mă, Stroe, tu cauți omul și-n fund.
 STROE : Vine, gata, poftim casa ? ! Trebuia să mă interesez...
 ȘTEFAN : Și, ce-ai aflat ?
 GOGU : Lasă, mă, Ștefane ! Gura lumii !
 ȘTEFAN : Ce-ai aflat ?

STROE : Femeia, cum să spun... Copilul îl are din flori. N-a fost mîritată niciodată. Îți dai seama ce educație a dat copilului, dacă a ajuns pe-acolo... Tu, Ștefane, ea bărbatul singur... Te ambalezi. După ce aștepți de atîția ani, meriți o femeie seriosă.

GOGU : Asta, ce-are ?

STROE (enervat) : Are ! Nu voiam să-i spun toate odată. Are un băiat mai mare, fugit în străinătate.

DOINA : Tată ! De ce-i spui toate astea ?
 STROE : Ștefan nu e un oarecare. În uzină are reputația lui ! Cel care mi-a spus... (Confidențial.) Cred că a fost încurcat cu ea. Adică, ce, cred, că mi-a și recunoscut. S-au despărțit pentru că ea s-a legat de

șeful lui. Scandal mare și cu ăla... O viață cam... E bine să ști.

DOINA (izbucesște) : Tată ! Ești rău ! Ești foarte rău !

(*Fuge acasă prin balcon.*)

STROE : Adică, să nu-ți spun ? Ce fel de prieteni...

GOGU : Nu știu de ce, mă. Stroe, da' tu și cînd nu dreptate, scoți omu' din sîrite.

STROE (supărat) : Prost, eu, că nu tac ! Nu e bine să-ți pese de alții. Ți-ar plăcea s-ajungă pe mîna oricui ? Un bărbat singur, ca el, pică într-o clipă. Să știe, pină nu-i prea tirziu.

GOGU : Acum știe. L-ai făcut fericit ! Mulți se-ngrijesc de fericirea noastră. Omul ar fi mai fericit, dacă nu s-ar îngriji toată lumea, și în orice clipă, de fericirea lui !

STROE : Eu mi-am făcut datoria de prieten. Și, dacă ești nemulțumit, nu te mai plietitosec.

(*Plecă prin balcon. Cei doi rămîn tăcuți pină în momentul în care revine Maria cu cafelele.*)

MARIA : Unde sînt ?

GOGU : Au plecat să se-embrace. L-am luat peste picior. S-a supărat. Și eu sînt cam neglijent.

MARIA : Rămfi așa.

GOGU : M-am cam lungit cu vorba. Stăm, ridom și mîine-diminoată ne ia legitimația la poartă.

MARIA (lui Ștefan) : Spune-i să mai rămînă. Ne simțeam atît de bine...

ȘTEFAN (formal) : Mai rămfi. Dă-mi o țigară.

GOGU : Acum, cînd lumea se lasă de fumat, tu te-apuci ?

ȘTEFAN (iritat) : Ți-am cerut o țigară și tu îmi dai un discurs. Așa sînt eu, pe dos, nu ști ? !

(*Gogu îi dă o țigară. Ștefan o aprinde. tușește.*)

GOGU : Ei, mai sînt zile. Ne mai vedem. Noapte bună ! (Glumește fals.) Nu beți tot vinul, că... Noapte bună !

(*Plecă. Maria îl privește, nedumerită, pe Ștefan. Simte că s-a petrecut ceva.*)

MARIA : Mai bei ?

ȘTEFAN : Beau !

MARIA (toarnă, ciocnesc) : Noroc !

ȘTEFAN : Noroc ! (Bea tot paharul.)

MARIA (ca să spună ceva) : Ți-a fost sete.

ȘTEFAN : Cînd vine băiatul ?

MARIA : Îl aștept.

ȘTEFAN : De ce l-ai trimis să-nvoțe în alt oraș ?
 MARIA : A... a stat la bunici. L-au ținut la ei. Nu bei cafeaua ? Se răcește.
 ȘTEFAN : A-nvățat bine ? Ești mulțumită de el ?
 MARIA : Da, bine. Sînt mulțumită. Are dreplate Gogu, s-a făcut tirziu. E timpul să ploc !
 ȘTEFAN (*fără voce, din ce în ce mai închizitorial*) : A terminat liceul industrial ?
 MARIA (*incurcată*) : Liceul industrial. Bea cafeaua !
 ȘTEFAN : Nu beau. De ce-ai făcut un singur copil ?
 MARIA : Atît am avut.
 ȘTEFAN : Măcar doi... Ți-ar fi plăcut să ni doi ?
 MARIA : Fiecare, eiți are. S-a întîmplat ceva ?
 ȘTEFAN : Ce să se-nîmple ?
 MARIA : Erui mai bine dispus.
 ȘTEFAN : Cît ai fost în bucătărie, m-au luat gîndurile. L-am prins azi pe Victor cu minciuna. Il cunoști ?
 MARIA : Un băiat tînăr...

ȘTEFAN (*răstit*) : Și, eu nu suport minciuna !
 MARIA : Nu fi și tu prea aspru.
 ȘTEFAN : De ce să nu fiu aspru ? Eu cred în el și deodată aflu că-mi înșală buna-credință.
 MARIA : Cine știe de ce te-a mințit ? Viața e complicată. Poți să știi ce s-a-nîmplat ?
 ȘTEFAN : Viața complicată justifică orice ? ! Poți să minți, poți să furi ! Viața e complicată ! Dacă ești corect, spui adevărul chiar dacă viața complicată te constrînge să minți... (*Serentios.*) Sau minți pentru că așa ți-e firea !

(*Tăcere. Maria își caută repede poșeta.*)

MARIA : Trebuie să ploc ! E tirziu. (*El se ridică.*) Nu ! Te rog ! Nu vreau să mă conduc. Mi-a plăcut gîndul că te caut. Îmi place să ploc singură. Te rog ! Noapte bună !
 ȘTEFAN (*incapabil să aibă un gest tandru*) : Noapte bună !

(*Maria iese repede. Ștefan privește după ea, apoi se trîntește în pat, furios.*)

PARTEA a II-a

Același decor.

Ștefan stă pe marginea patului. Suzana mătură. În tavan bate Gogu. În apartamentul din dreapta se aude același exercițiu monoton și enervant, de vioară.

ȘTEFAN : I s-a făcut iar de tablă. Poți să-i spargi și capul, dacă joci tablă cu el, to iartă.
 SUZANA : Îți pare rău ?
 ȘTEFAN : Mi-o fi părînd bine.
 SUZANA (*măturînd*) : Ridică picibarele ! Dacă te mătur, nu te mai însori. Doamne fereste !
 ȘTEFAN : Dă mai încet. Nu vezi ce praf ridici ?

(*Suzana se oprește puțin din măturat, enervată de vioară.*)

SUZANA : Ăsta nu moi învață și altceva ? De cînd îl știi, tot scîrța-scîrța.
 ȘTEFAN : Vine și miros de mîncare. Parcă gătește cu seu.
 SUZANA : Zicea Gogu ceva... E adevărat ?
 ȘTEFAN : Ce mai zicea ? Mereu zice el cîte ceva.
 SUZANA : Păi, despre o femeie.
 ȘTEFAN : Prostii de-ale lui Gogu ! Dumneata ai fi în stare să mă vinzi și pe-o ceapă degerată, numai să scapi de mine.

SUZANA : Treci la masă ! Nu vezi că vreau să mătur ? (*Ștefan se așază la masă.*) Am auzit că e femeie la locul ei.
 ȘTEFAN : Ai și auzit ! Repede auzi dumneata. Nu mă fac eu de rîs, acum, la bătrînețe. Nu-i vorba despre nici o femeie.
 SUZANA : Degeaba faci pe misterios !
 ȘTEFAN : Ce mister ?
 SUZANA : Păi, eu nu văd urme prin casă ? Cine-n spălat tacîmurile ? Tu nu le treci cu „Vin”.
 ȘTEFAN : Toate le vezi ! Dacă aveau la mișie unu' ea tine, băga spaima-n hoși !

(*Undeva se aude un copil foarte mic plîngînd. Ar fi imposibil să localizezi unde. Cineva nervos bate în țeava caloriferului, probabil, ca să nu mai plîngă copilul.*)

SUZANA : Nu sînt mari camerele astea, da' parcă locuiești la un loc cu tot blocu'. Nu te plictisești.
 ȘTEFAN : Iar a mai născut una.
 SUZANA : Ia zece.
 ȘTEFAN : Și se-aude pînă aici ?

SUZANA: Po-răsufătoareea de la baie. (Se aud bătăi în tavan.) Răspunde-î omului!
ȘTEFAN: Și, dacă nu vreau? Doina e acasă?
SUZANA: Acasă.
ȘTEFAN (bate în peretele din stînga): Doi- nișo! Doi nișo!

(Doina apare în balcon. Fereastră e des- chisă.)

DOINA: M-ai chemat?
ȘTEFAN: Vrei să-mi faci o cafea?
DOINA: Îți fac.

(Doina pleacă de la fereastră. Gogu bate iar. Furios. Ștefan ia mătura și bate cu conda în tavan.)

SUZANA: Cafea, la ora asta?
ȘTEFAN: Da, la ora asta. Duminca ai în- totdeauna ceva de spus.
SUZANA: N-o să dormi.
ȘTEFAN: Poate că nu vreau să dorm.
SUZANA: Și, ce să faci? Să te gîndești?
ȘTEFAN: Să mă gîndesc. Ce e rău în asta?
SUZANA: La ce să te gîndești?
ȘTEFAN: La lumea astă mare!

SUZANA (aranjează florile): La toate te gîndești, numai la ce trebuie, nu! Mai bine te-ai gîndi la ce trebuie.

ȘTEFAN (enervat): Faci ce faci, tot acolo ajungi! Altfelva, nu mai știu! O ții bună și bună.

SUZANA: O țin, pentru că am auzit că e femeie de treabă, potrivită pentru tine, are copil de crescut. Am auzit...

ȘTEFAN (explodînd): Iar ai auzit? Merce auzi cite ceva de la farfaraia asta de Gogu! Ce vrei duminca de la mine? Spune-mi și mie: ce vrei? Ca să știu.

SUZANA: Să nu mai fii singur. Asta vreau.

ȘTEFAN (amar): Așa mi-e dat mie, să rî- nîm singur. Acuma, știu? Am o fire pă- cătoasă. Nu stă nici o femeie lingă mine.

SUZANA (oștează): O să ajungi bătrîn și n-o să aibă cine să-ți deschidă ușa. Să vezi ce bine e!

ȘTEFAN: Dacă asta e soarta mea!

SUZANA: Eu nu știu cum vrei să fie fe- meia aia potrivită pentru tine.

ȘTEFAN: Sinceră. Mai întîi, sinceră.

SUZANA: Păi, toate femeile sînt minci- noase? Poate, le vezi tu așa. Gogu zicea că asta e femeie cu scaun la cap, că o cunoști de mult. Ce mai are? (Ștefan tace.) Ce mai are?

(Ștefan tace. Doina vine cu cafeaua.)

DOINA: N-am făcut-o prea tare.
ȘTEFAN: Uite cine o să aibă grijă de mine!
O să mă-ngrijești, Doi nișo, cînd o să fiu bătrîn? Pină atunci, învîț să mă joc cu copiii.

SUZANA: Să ai copiii tăi.
ȘTEFAN (ironic): Te cred! Am tot timpul să-i fac. Tînrăr sînt, viața e înaintea mea!

Întreab-o și pe Doina ce părere are despre asta.

DOINA: Nene Ștefan! Iartă-l pe tata!
ȘTEFAN: Mi-a spus ce știa.
DOINA: Niciodată nu te-am văzut așa, ca atunci cînd erai cu ea.
ȘTEFAN: Cum eram?
DOINA: Îți lueau ochii. Spun o prostie: semănai cu Cristian.
ȘTEFAN: Tineri, amîndoi.
DOINA: De ce rizi? Pareă atunci te vedeam prima dată. Rîdeai, cum să-ți spun, rî- deai cu toată ființa.
ȘTEFAN: Prostește!

(Doina pleacă supărată.)

SUZANA: Ar face bine să se mărite mai re- pede. O să-i spun eu verde-n față lu' Cristian: ce-ai de gînd, băiatule? Vreau s-o mărit!

ȘTEFAN: Unu, doi, o aranjezi și pe ea! Mai bine deschideai o agenție de măritiș, că altceva n-ai în cap.

(În vestiar se aude Gogu agîtînd cutia de table.)

GOGU (afară): A sosit meditatorul! Profe- sorul, dragă!

(Ostentativ, Ștefan se lungește pe pat. Intră Gogu.)

GOGU: Văd că ți-ai făcut cafeuța. Babo, pune și mie de-o cafea, că am sosit la lecție.

SUZANA: Da! Ce, am îmbătrînit la ușa ta?

GOGU: Afla înii mai trebuia. M-aruncam de la etaj.

SUZANA: Te-aruncam eu!

(Iese, supărată, în bucătărie. Gogu ride cu poftă.)

GOGU (strigă prin ușă): Să n-o faci prea dulce. Numai o linguriță de zahăr.

SUZANA (din bucătărie): Altceva nu mai comanzi?

GOGU: Mă, nu știu ce-ai face tu fîră baba asta. Mare plictisescă! ar fi la tine! Ilai, treci la masă! Rîzibună-te! D-ai are omul prieteni, să-l tragă do mîncecă, dacă o ia razna.

ȘTEFAN: N-am chef s-o luîm de la cap. Pareă ești Suzana. Capitolul ăsta l-am încheiat.

GOGU: Bravo, mă! Uite la el, ce modern! Și, eu, care te crodeam de modă veche...

ȘTEFAN: Modă veche, modă nouă...

GOGU: Modă nouă! Suflet cu robinet! Vrei să-l deschizi, îl deschizi, vrei să-l închizi, îl închizi. Sentimente la comandă.

ȘTEFAN (ride): Du-te dracului, cu robi- netele tale.

GOGU: Păi, nu-i așa? Apă caldă, apă rece! Poc, poc! Asta se cheamă luciditate, mă! Înainte, omul cînd se despărțea de-o iu- bită, suferea, ofta, plîngea. Acum devine

lucid. Adică, e rușine să mai oftezi după cineva.

ȘTEFAN: Vreau să te-aud și pe tine vorbind o dată serios.

GOGU: Asta e, că vorbești serios! Cine mă pricepe. Știi cine o să îndrepte lucrurile?

ȘTEFAN: Tu.

GOGU: Maria, că-i femeie înțeleaptă. Și n-are robinet la suflet. Tu m-ai dezamăgit.

ȘTEFAN: D-ai să sufăr!

GOGU: Tu crezi că viața e o linie dreaptă, trasă cu creta pe asfalt.

ȘTEFAN: Așa trebuie să fie.

GOGU: Lasă, mă, cum trebuie! Păi, nu e! Primul lucru care ne-nvață mama e să nu mintim. Și mintim toată viața!

ȘTEFAN: Eu nu mint!

GOGU: Tu ai vrea așa: „Știm ce e bine și ce e rău? Așa să fim!”

ȘTEFAN: Ar fi minunat.

GOGU: Ar fi, da' nu e. Viața e întortocheată ca funia-n sac. Trebuie să ai înțelegere, răbdare.

ȘTEFAN: Răbdare și înțelegere. Răbdare și indulgență. O să fim altfel, o să fim minunați! Deocamdată, să ne suportăm meschinii, pentru că odată, cindva, o să fim așa cum ne dorim. De ce nu acum? Ce ne lipsește?

GOGU: Cred că e ceva în noi care nu s-a copt încă.

ȘTEFAN: Totul se explică. Nu mai suport explicații. Toată viața am luptat cu atitudinea asta de indulgență.

GOGU: Știi ceva, mă, Ștefane? Oamenii ca tine pot să facă mult bine și mult rău. Cu cea mai bună intenție.

(Pe balcon apare Stroe. Ezită, apoi intră, fără să dea bună ziua.)

GOGU: Intră, mă! Adu' iar o bucurie!

STROE: El nu e ca tine. A înțeles ce i-am spus. Te felicit, Ștefane!

GOGU: Dacă-l felicită tu, nu miroasă a bine. Ce-ai făcut, mă?

STROE: Nu s-a lăsat influențat. N-a admis ca băiatul feteii să lucreze la noi.

GOGU: Cum, n-a admis?

STROE: E șeful strungăriei și a refuzat angajarea.

GOGU (*lui Ștefan*): Ai făcut tu una ca asta? Să-ți fie rușine!

STROE: Știi de unde vine!

GOGU: Păi, e o lege care ne obligă să avem grijă de el.

STROE: Să lucreze la lăcătușerie. Acolo o singur. O să fie mai departe de ceilalți. Pînă vedem ce-i cu el.

GOGU: Pînă-l vedem înrăit de situația lui de onie rîioasă.

ȘTEFAN: Nu l-am pus eu să spargă chioșcuri cu răcoritoare!

GOGU: Pe jumătate — o copilărie.

STROE: Azi un chioșc, mâine un magazin...

GOGU: Depinde de noi, dacă o să fie așa. Fii mai indulgent, Ștefane!

ȘTEFAN (*izbucește*): La vârsta lui, lipeam afixe împotriva războiului, amenințat să fiu împușcat. Cine era indulgent cu mine?

GOGU: Poate că băiatul a fost prea singur.

ȘTEFAN: Dar unde a trăit?

GOGU: Între oameni, dar poate că singur. Poți să stai în mijlocul oamenilor și să fii singur ca în mijlocul pădurii.

ȘTEFAN: De ce?

GOGU: Nu știu. Ceva n-a fost bine în viața lui. Poate că am greșit și noi, de-au ajuns ei așa.

STROE: Noi? Noi simțem de vină pentru fiecare suferință?

GOGU: Și noi! Nu ne interesăm destul de soarta lor. O facem formal, să avem ce țrece în scripte. Nu avem conștiința că fiecare cuvînt, fiecare gest rămîn săpate în conștiința lor.

STROE: Adică, să ne ținem după fiecare?

GOGU: Să-i învățăm să fie oameni adevărați, responsabili. Și n-o să mai spargă chioșcuri cu răcoritoare.

(Pe balcon apare Cristian. E îmbrăcat tot în salopetă, cu bascul pe cap. Gogu îl trage înăuntru.)

CRISTIAN: Bună ziua! Doina e aici?

GOGU: Ia vino, mă, încoace. Ești utecist?

CRISTIAN: Întrebi și dumneata...

GOGU: Ești. Ce-ai făcut tu, mă, de cînd ești utecist? Unde ai fost primit?

CRISTIAN: La liceul industrial. Ne-a chemat în recreația mare și ne-a dat carnetele. Pe urmă a venit și ne-a spus pe cine să alegem secretar.

GOGU: De ce v-a spus și nu l-ați ales voi?

CRISTIAN: L-am ales.

GOGU: După ce vi l-a spus.

CRISTIAN: Păi, cum?

GOGU: Păi, cum? Vezi, mă?! A fost prima lui lecție de democrație!

STROE: Arunci vorbe mari!

GOGU: Mari, da' adevărate. Cine să-l duce? Cine să-i umple viața, ca să nu se gîndească la cine știe ce năzbitii? Ce-ai mai făcut tu, mă, ca utecist?

CRISTIAN: Am strîns, o dată, borcane... Niște lîrțic... Am umblat și după fier vechi. Nu înțeleg ce vrei, nea Gogule.

GOGU: Asta e, că nici nu înțelegi măcar. Spune-mi și mie tot ce-ai făcut!

CRISTIAN: Am fost și la munca voluntară. (*Ride*). A fost o chestie! Venea cineva de la Județ. Plouase, și la marginea orașului se strînsese o ballă mare. Am fost mobilizați toți elevii, tineretul... vreo trei mii...

GOGU: În sfîrșit, ați făcut ceva.

CRISTIAN (*ride*): Aiurea! Nu aveam decît trei sute de cazmale și lopeți. Atunci, pe cei cu lopeți i-a pus în față, și pe noi, ceilalți, înșuruiți cît vezi cu ochii! Trei mii! Și, noi făcăm așa... (*Imită un om care sapă și aruncă pămîntul*). Ne aplecam, ne ridicam, ca și cînd săpăm, da' n-aveam nimic în mîini! Era haos de tot!

GOGU : Și, tovarășul de la Județ n-a văzut ?
 CRISTIAN : Era noroi ! A rămas în capăt.
 I-a văzut pe cei cu lopeți și a fost mulțumit. Atâția oameni ! A doua zi, a scris despre noi în ziarul județean. Venise și un ziarist.
 GOGU : Nici el n-a văzut șirul fără lopeți ?
 CRISTIAN : A luat câțiva cu lopeți și i-a fotografiat de aproape. Colorlalți, ne-a arătat cum să înmîmăm mai bine, ca să iasă și fotografia de ansamblu. Atunci a pîțit-o Mihai.
 GOGU : Care Mihai ?
 CRISTIAN : Premiantul nostru. Cam tocilar. A venit, a văzut că nu are oazma, s-a oertat cu organizatorii, că, dacă știau că n-au cazmale, trebuia să ne spună să aducem de-acasă, și a plecat să-nvețe. A doua zi, aveam teză la fizică. Pe deasupra, a mai și țipat că e „mascaradă”.
 GOGU : Și ?
 CRISTIAN : A scăpat ușor, doar cu vot de blam. Mai întîi îl bîguse la agitație. Pe mine m-a pus să iau cuvîntul și să-l condamn că în timp ce apa amenința orașul și tineretul muncea să-l salveze, el a plecat acasă.
 GOGU : Și, tu ce-ai spus ?
 CRISTIAN : Am spus că a avut atitudine egoistă !
 GOGU : Și, a avut ? Tu ce credeai ?
 CRISTIAN : Dacă asta mi-a zis să spun ?
 GOGU : Dar tu, ce credeai ?
 CRISTIAN (*supărat*) : Ce ai cu mine, nea Gogule ? Contează ce credeam eu ? ! Trebuia să spun.
 GOGU : De ce trebuia ?
 CRISTIAN : Știu eu ? Tovarășu' era de la forul superior !
 GOGU : Tu n-ai fi plecat să-nveți ?
 CRISTIAN : Eu am fost disciplinat.
 GOGU : Asta e disciplina ? Să fii la chematul unui netot care n-a fost în stare să organizeze o muncă voluntară ?
 CRISTIAN : U.T.C.-ul l-a chemat la muncă voluntară și el a plecat.
 GOGU : U.T.C.-ul l-a chemat la muncă voluntară și el a venit. Un incapabil a vrut să-l țină să-și piardă timpul și el a plecat să muncească. N-a vrut să stea pe vine și să-l fotografieze ziaristul. Se gîndise tovarășul acela la ravagiile pe care le produce, într-o conștiință înără, o zi de muncă voluntară ca asta ? S-a gîndit la lecția de mimcună pe care au primit-o atunci trei mii de tînări ?
 CRISTIAN : Păi, trebuia să ne scoată. Nu ți-am spus că venea inspecție ?
 GOGU : Și, pentru asta trebuie să te-nvețe că se poate și așa ? Să te prefaci ? Se poate și să minți ? S-a gîndit tovarășul acela că reprezintă o organizație care are menirea să te învețe să trăiești frumos, drept, elegant ?
 CRISTIAN (*ride*) : Elegant ! Vrei să se ocupe U.T.C.-ul de modă ?

GOGU (*li ia bascul din cap și i-l aruncă peste balcon*) : Da, să te-nvețe să trăiești !
 CRISTIAN : Am strîns boreane... am defilat la 23 August.
 GOGU : E foarte bine că ai făcut asta. Dar mai trebuia să te-nvețe că la o fată nu se vine cu bascul cu care muncești toată ziua. Să-ți arate cum să dansezi și să te piepteni, și să stai la masă, și să nu scuipi pe stradă, și toate regulile de bună purtare, că nu se naște nimeni ou ele învățate.
 STROE : Vrei să transformi U.T.C.-ul în școală de dans ?
 GOGU : În orice, dacă asta face dintr-un tînăr un cetățean mai bun. De cîte ori vîd tînari trăgînd fetele de mîmă pe stradă, mă gîndesc că au fost sau sînt uteciști. Școala n-are timp, că trebuie să-i învețe matematică și fizică ; iar producție are de îndeplinit norma, nu sînt nimeni să-i dea lecții de bună creștere. Vin de la țară mii de copii și încep pe mîna mahalalei ! Poate că nici de băiatul Mariei nu s-a ocupat nimeni. L-au chemat și pe el doar s-aducă boreane la școală. Și nu crezut că s-au achitat de sarcina de a forma un om nou !
 STROE : E de vină U.T.C.-ul că ăla mare a fugit în străinătate ?
 GOGU : Poate că are și U.T.C.-ul partea lui de vină !
 STROE (*strigă*) : Ești nebun ? O organizație, vinovată ? !
 GOGU (*răstit*) : Nu o organizație ! Eu vorbesc despre un reprezentant al ei. A făcut parte dintr-o organizație de bază, condusă de cineva.
 STROE : Acel cineva reprezintă organizația.
 GOGU : O reprezintă, n-o înlocuiește.

 (*Intră, speriată, bătrîna Suzana.*)
 SUZANA : Ați înnebunit ? Ce strigați așa ? Ce ai, Gogule ? Ai mîncat mătrăgună ?
 STROE : Nu mai vorbește ca un muncitor !
 SUZANA (*lui Ștefan*) : Și, tu, ce taci ? Aștepti să se ia de pîr ? Mai bine jucați table. (*Lui Gogu.*) Joacă table ! La table îți merge altfel gura !
 STROE : S-a găsit el deștept ! (*Lui Cristian.*) Hai, mă, să te-nvețe U.T.C.-ul să dansezi dansul ăla de se lovește fund în fund.

 (*Pleacă împreună cu Cristian.*)
 GOGU (*strigă după ei*) : Și de-ăla, mă ! Ce, clasa muncitoare n-are fund ? Și cum să meargă pe stradă.
 SUZANA : Te dărîmă. Puțin de pasă că ai părul alb.
 GOGU (*se repede la Suzana*) : Atunci, de ce nu mă lași să strig la el ? (*Strigă spre Stroe.*) Să nu dărîme bătrîni, să nu se așeze înaintea lor la coadă și să nu ridă ca prostul la teatru, comentînd în gura mare ce vede pe scenă.

(Stroe apare în balcon.)

STROE : Asta-i educație comunistă ?
GOGU : La vârsta lor, să știe să mănânce cu furculița și cuțitul este educație comunistă ! Și să dea bună ziua, și să respecte un om bătrîn, tot educație comunistă e.
STROE : Și, munca ? Dacă stă la dans, cîmo muncește ?
GOGU : Cine știe să se spele pe dinți, muncește cu mai mult avînt decît un îngălăt căruia îi este silă și de el !
STROE : Ai vrea să-și facă și unghiile ? Ești un prost !
GOGU : Tu ești un prost ! De ce să nu-și facă ?
SUZANA : Bravo ! Frumos vă șado ! Oameni în toată firea ! Proști, amîndoi ! (Strigă după Stroe.) Vîno la table !
STROE (din afara scenei) : N-am nevoie !
GOGU (dezlănțuit, strigă spre apartamentul lui Stroe) : Cristiane, sî știi de la mine ! Dacă mai vîi în salopetă pe-aici, pe la Doîna, te dau afară !

(Apare Stroe, mai furios ; Cristian, în spațele lui.)

STROE : Vine la fata mea !
GOGU : Jegos ?
STROE : Vine de la muncă.
GOGU : Ești un prost !
STROE : Pe mine să nu mă faci prost !
GOGU : Oi fi deștept ! (Strigă.) Doîna ! Doîna ! Cum vrei să vină asta îmbrăcat, la tine ?
STROE : Nu-i acasă.
GOGU (lui Cristian) : Intreab-o, mă ! Intreab-o ! Nu te lîna după prostu' de taică-su, că vine altul mai filizon și țî-o suflă, și tu rămîi un țîran cu buza umflată !
SUZANA : De la ce v-ați luat ?
STROE : De la o femeie, pe care încercă Gogu să i-o bage pe gît lui Ștefan.
SUZANA : Ce fel de femeie ?
ȘTEFAN (înaintea lui Stroe) : Vezi-ți tu de treabă !
STROE : O femeie care are un copil la școala de corecție și altul fugit în străinătate. Și-o viață dubioasă !
SUZANA : Ce femeie, Ștefane ?
STROE : Una care știe să se bage pe sub pielea bărbatului !
ȘTEFAN : De ce dubioasă ?
STROE : Păi, cum e viața unei femei care are copii din flori ? Că amîndoi sînt din flori.
ȘTEFAN (răstit) : Pleeați de-aici ! Lăsați-mă-n pace ! Vreau să rămîn singur !
GOGU (plecînd) : Nu mai trec pe-aici, dacă vine și prostu-asta !

(Ștefan se trîntește în pat, cu mîinile sub cap, după cum îi este obiceiul. Gogu iese spre scara blocului, Stroe și Cristian, prin balcon. Suzana se retrage în bucătărie. Se

aude soneria de la intrare. Ștefan nu se mișcă. Suzana trece din bucătărie și se duce să deschidă. Se înapoiază cu Maria. Bănuind despre ce este vorba, bătrîna se retrage în bucătărie, fără nici un cuvînt.)

MARIA : Ești rău ! (Ștefan sare în picioare.)
Rău ! Ai fost singur toată viața ! N-ai tremurat de grija nimănui. Ți s-a uscat sufletul cînd scoteai oamenii din casă ! N-ai iubit pe nimeni ! Ești rece și egoist. În stare să te răzbuni pe un copil, care a avut neșansa să intre într-un anturaj rău. Crezi că, la șaisprezece ani, un copil o pierdut ? De ce nu l-ai primit la tine ? Ți-a fost frică să nu te compromită ? Să nu-ți știrbească faima de just și incoruptibil ? Știu că așa ești socotit ! Uscat și fără inimă.
ȘTEFAN (uluit) : Maria !
MARIA : Să nu-mi pronunți numele ! O femeie suportă orice jignire, pînă cînd o lovești în sufletul ei de mamă. Femeia rabdă, pentru mamă ! Multe rabdă femeia, pentru mama din ea. Prea multe ! Să nu te atingi de copilul meu ! (Cruntă.) Să nu te atingi ! Tu nu știi cîte speranțe mi-am pus în el ! Lașule ! Lașule !

(Fuge, plîngînd, lăsîndu-l pe Ștefan incapabil să rostescă un cuvînt. După un timp îndelungat de uluială, Ștefan începe, pur și simplu, să urle. Cu capul plecat, cu palmele strînse între genunchi, urlă !
Suzana vine din bucătărie, Doîna apare din balcon.)

SUZANA (îngrozită de țipătul lui prelungit) : Ștefane ! Ștefane ! Gogule ! Gogule !
ȘTEFAN : O să termin odată cu toate astea ! Nu mai știu cum e bine. Nu mai știu în cine să cred ! Trîiești ca în mijlocul unei jungle, în care n-ai decît să urli ca toți ceilalți ! (Continuă să urle.)
SUZANA : Ștefane ! Mamă ! Băiatule ! (Alcargă la ușă.) Gogule ! Gogule !

(Apare Gogu, îl vede pe Ștefan urlînd și-l prinde de piept, zgîlfîndu-l. Reușește să-l scoată din criză.)

GOGU : Ștefane ! Ștefane ! Ești om în toată firea !
ȘTEFAN : Am avut o viață ca toți ceilalți. Ce-am făcut eu ca ? Am luat oameni din casă și i-am dus la mașină ! Am întocmit dosare ! Am trăit naționalizarea ! Am convîns în fel și chip oamenii să se colectiveze ! Am speriat recalitrantii ! Am crezut că cea mai mare calitate a unui membru de partid este tăcerea și supunerea oarbă ! Și, cînd eram sigur că mi-am îndeplinit cîștit misiunea, am aflat că se putea, că era firesc, că trebuia altfel !
GOGU : Așa a fost atunci ! Au fost și greșeli. Nu ești numai tu vinovat de ele. Orîcare puteam greși.

ȘTEFAN : Pare ușor. Un om oarecare își face de cap, greșește, și, când a pus totul la pământ, recunoaște spăsit : „Am greșit ! Trebuie s-o apucăm altfel !” Nu se gîndește că greșeala lui mi-a ratat viața. Eu nu pot spune : am greșit, mă nase a doua oară și apuc pe drumul cel bun ! Viața mea s-a terminat în greșeală. Nu-mi rămîne decît disperarea.

GOGU : Omul se schimbă !

ȘTEFAN : Asta-i nenorocirea mea. Îmi dau seama că nimic nu se mai poate schimba în mine. M-am întărit în formă greșită și nu mai pot ieși din ea. E ca și cînd te privești într-o oglindă ondulată și nu ai puterea s-o îndrepti !

GOGU : Fiecare avem drumul nostru. Împlinirea ne-mpinge pe el. Uneori, și firea. Putea să mă cheme pe mine atunci — eram cam de aceeași vîrstă — și să-mi spună : „De miine pleci din fabrică, lucrezi la Județeană”.

ȘTEFAN : Ai fi făcut ce-am făcut eu ? Azi mă se dovedește că au fost un șir de greșeli !

GOGU : Pornirea ta era să fii util. Credeai că trebuie stricată o viață, ca să faci alta, mai frumoasă.

ȘTEFAN : M-am format așa...

GOGU (*o dă pe glumă*) : Ești tu mai just și-ai vrea să fim toți ca tine. Îl ai pe Stroe. El, cred că își dă satisfacție deplină. Cînd vorbești cu el, parcă citești un document de plenară. (*Strigă.*) Stroe ! Stroe ! (*Bate în perete.*) Vino, mă !

(*Stroe apare în balcon, Doina se retrage. În apartamentul vecin se aude vioara. Un exercițiu nou, Undeva, o gospodină a pus aspiratorul în priză.*)

STROE : Ce vrei ?

GOGU : Hai să jucăm o tablă ! Mai ești umflat pe mine ?

STROE : Dacă vorbești prostii...

GOGU : Păi, dacă am fi toți înțelepți... Eu mai fac și greșeli. Chiar politice. (*Evident, vrea să curme atmosfera încordată.*) Auzi, mă ? Politice !

STROE (*cu dispreț*) : Greșeli !

GOGU : De exemplu, mă duc la măcelărie. Rafturile, pline cu țigări „Mărășești”. Zic, din ușă : „Bravo, mă, sinteți patrioți ! La Mărășești i-am bătut noi pe nemți și am făcut România mare ! Ia servește-mă cu un pachet, că de antrocoate mă feresc. Am auzit că fac colesterol !”

SUZANA (*ride*) : Nebunule !

GOGU : Mai joci, mă, cu un reacționar ?

STROE : Dacă nu taci, plec !

GOGU : Păi, dacă oamenii ar fi socotiți numai după cum vorbesc, mici n-ar trebui să joci table cu mine !

STROE : Gluma e glumă și greșeala, greșeală !

GOGU : De ce să nu greșim și noi un pic ? Eu mai greșesc, mă ! Dacă vrei să știi... (*Fals confidențial.*) Îți fac o mărturie

cu care poți să-mi iei carnetul' de partid : m-am uitat în reviste cu femei goale ! STROE : Lasă fanteziile și dă cu zarul ! GOGU : Zău, mă, vorba ateului ! Adică, ce ! Numai burghezii să-și scalde ochii ? ! Noi, comuniștii, n-am ști ce să facem cu ele ? Oho ! Burghezii au burtă mare, mai în ciștiș ar fi cu clasa muncitoare ! Numai că ele nu știu asta ! Gata, mi-ai luat carnetul' !

STROE : Vin ele convorbirile personle. Să fiu al dracului dacă nu te-treb de față cu tot biroul. Să te faci de ris, om bătrîn !

GOGU : La Secu, mă ! Toarnă-mă la Secu ! Revistele alea sînt interzise !

STROE : Ai merita !

GOGU : Că pe-aceo or fi toți oamenii încuiați ca tine. Știi ce le-aș spune ? Nu mai pierdeți timpul, măi tovarăși, cu de-alde mine. Costă bani banda, costă microfonul, costă timpul gradatului, și pe degeaba. Eu sînt de-al nostru ! Mai o vorbă, mai un oștat, mai o glumă, da' merg înainte !

STROE : Încalci legea !

GOGU : Asta-i farmecul cetățeanului. Ca șoferul. Cînd e stăpîn pe volan, calcă ușor legea, da' nu provoacă accident ! Prostului de începător îi crapă capul de reguli de circulație și dă buzna-n tine !

STROE : lei totu-n ușor !

GOGU : Cum să-ți dai seama că ești liber, dacă n-o mai iei puțin, așa, pe miriște ?

STROE : Vorbești vreodată serios ?

GOGU : Tu vrei ca omul să fie erou de cînd deschide ochii pînă cînd adoarme.

STROE : Dacă e un revoluționar...

GOGU : Tot timpul ? Unii ar mai ciupi și ei o femeie ! (*Stroe sare de pe scaun, închide tablele, furios, îi prinde mîna lui Gogu, care țipă, și pleacă acasă prin balcon, Gogu, după el.*) Ce-ai sărit, mă, așa ? Pare-ai stat într-un ardei iute ! Mi-ai strivit mîna ! (*Ride.*) Ai juit o mîină a clasei muncitoare !

(*În balcon apar Cristian și Doina. Cristian e în cămașă albă, cravată, frumos pieptănat, poartă o pereche de blugi.*)

CRISTIAN : Ce-i, nea Gogule ?

DOINA : De ce fugе tuta ?

GOGU : Am comis o greșeală politică și fugе de ea. (*Îl observă pe Cristian.*) Ia uite, mă ! Așa, da ! Vezi, Doinițo, ce frumos e ? Ești arătos, mă ! Să-ți dau cinșpe lei pe basou' ăla ?

CRISTIAN : Mi-am luat altul.

GOGU : Păcat, mă ! Puțea așa de frumos a benzină ! Acum ești obligat să folosești odicolon.

CRISTIAN (*ride*) : Hai, nea Gogule !

GOGU (*lui Ștefan*) : Vezi, mă ? Dacă are cine să-i explice frumos, omu' înțelege. (*Lui Cristian.*) Știi, mă, cum ț-ar sta ție bine ? Cu barbă. (*Cei doi tineri se amuză.*) Ai semăna... Cu cine ai semăna ? Cu Vlad Tepeș. Cînd te-ar pupa Doina, ar avea senzația că pupă istoria patriei ! De-asta-și

lasă unii barbă, să semene cu cite cineva. Unii cu Marx, alții cu Iesus Cristos. (Tinerii rid.) Hai, zi repede ce vrei, că n-avem timp!

CRISTIAN (ușor incurcat): Am venit să te văd.

GOGU: Aha! Adică, ai vrut să te văd. E pe bune! Duceți-vă alături. Stroe a plecat?

DOINA: A plecat furios.

GOGU: Dacă a plecat, nu pierdeți timpul. (Lui Cristian.) Cit ai stat de vorbă cu mine, ai pierdut trei pupături!

DOINA: Nea Gogule!

CRISTIAN: Noroc, nea Gogule! Noroc, nea Ștefane!

GOGU: Să ne vedem sănătoși la toamnă!

DOINA (sincer): Ce-i la toamnă?

GOGU: Nuntă, botez, vedem noi! Să se facă tulburu! Mie să-mi trimiteți la mititica. Imi place costumu' vârgat.

DOINA: Ce vorbă-i asta?

GOGU: S-a dus tnică-tu la Secu să mă toarne. L-am mințit, și...

DOINA: Ce l-ai mințit?

GOGU: I-am spus că în rafturile măcelăriei erau țigări „Mărășești”. Aiurea! Erau „Carpați”! Da' mi-a convenit mai bine la poartă să zic „Mărășești”. Și nici nu i-am felicitat pe măcelari. I-am căinat! „Vai de mama voustră, luna asta n-o să scoateți nici douăzeci de mii de lei de căciulă”. Hai, plecați, că timpu' trece!

(Cei doi tineri ies rîzînd. Gogu nu-și găsește un timp locul, nu știe cum să înceapă conversația, Suzana apare din bucătărie.)

GOGU: A plecat încuriatul ăla de Stroe, și n-am cu cine juca! Hai, vino tu!

ȘTEFAN: Și eu sînt la fel ca el.

GOGU: Tot așa încuiat?

ȘTEFAN: Pentru voi, sîntem nefirești. Nu mai putem altfel!

GOGU: Tu ai fost un activist care credea că misiunea lui cere abnegație și sacrificiu. De aceea nu ierți nimic.

ȘTEFAN: Dacă nu poți fi așa, e mai bine să-ți cauți altă profesie.

GOGU: Dar activistul este și el un om cu nevastă, cu copii, cu unchi și nepoți. Uneori, mulți nepoți, care văd în el o posibilă trambulină.

ȘTEFAN: Asta n-am admis la unii dintre colegii mei! Am preferat să revin în uzină!

GOGU: Sînt destui, care să-l împingă la abuzuri, mai mici sau mai mari. Nepoți, unchi...

ȘTEFAN: Nu poți vorbi despre dăruire de sine și să alergi disperat după apartamentul cel mai mare. Și să stai toată ziua cu telefonul să-ntrebi ce-a mai adus din import la „Confecția”. Și să bagi spaima-n profesori să dea notă mare nu știu cărei odrasle. Asta nu-i activism.

GOGU: Nu ajung toți activiști din chemare.

ȘTEFAN: Dacă i s-a dat atîta putere, alegerea lui trebuie să devină o preocupare fundamentală. Viața, starea de spirit a oamenilor depind de calitățile și defectele activiștilor.

GOGU (ride): Nu știi că trebuie să faci ce zice popa, nu ce face el?

ȘTEFAN: E o nenorocire ca oamenilor să li se pară firească neconcordanța dintre vorbă și faptă. Și s-o accepte ca pe ceva normal!

GOGU: Știi ce-i ciudat, mă, Ștefane? Oamenii ca tînc, în loc să fie priviți ca oameni ai viitorului, sînt compătimiți, ca depășiiți de timp.

SUZANA: Ia nu mai vorbiți voi în bobote! Pe mine mă interesează femeia aia. Mie mi-a plăcut.

ȘTEFAN: Iar începi?

SUZANA: Femeie așezată, care ține la tine.

ȘTEFAN: Cînd ai văzut toate astea? Ai schimbat măcar două vorbe cu ea?

SUZANA: N-am nevoie! Am ochi de văzut.

ȘTEFAN: Și gură de vorbit.

GOGU: Are și haba dreptatea ei. Și eu am văzut, de la prima ochire, că e femeie cu cap.

ȘTEFAN (izbucnește): Azi am vorbit cu ăla care-o cunoaște!

GOGU: Cum ai ajuns la el?

ȘTEFAN: L-a adus Stroe.

GOGU: Trebuia să-mi închipui!

ȘTEFAN: Are doi copii și n-a fost niciodată măritată. A lucrat ca laborantă la o „casă a pionierilor”! N-au mai ținut-o, cînd a născut copilul.

GOGU: Ce placă a avut copil?

ȘTEFAN: N-ai auzit că nu era măritată?

GOGU: Ei, și? N-are voie femeia să aibă un copil?

ȘTEFAN: A venit și-al doilea. E un palmares, nu?

GOGU: Eu atîta știu: cele mai frumoase lucruri, cînd intră în gura lumii, devin odioase.

ȘTEFAN: Și, ca să mă lași în pace, află că a trăit și cu directorul ei! S-a aflat și a trebuit să plece. Așa a ajuns la noi.

GOGU: O fi de-alea păguboase, care pun suflet și le fac pe față. (Se aud bătăi în tavan.) Telefonu'. (Ascultă ritmul bătăilor.) Gata masa! Mai vorbim. Se răcește mămăliga. Am pruncit să-mi facă mămăligă!

(Iese.)

SUZANA: Și eu am fost mulți ani singură. Eram tînră cînd l-am pierdut pe-al meu.

ȘTEFAN: Și, ce-ai făcut?

SUZANA: Să ști, Ștefane, că e grea viața unei femei singure. Și să crești doi copii, și să te descurci singură, de la lemne la butelie, de la casă la o adevărită că ești în cîmpul muncii... E greu să-ți ca-

peți drepturile, fără să se uite bărbații după picioarele tale. Că bărbații sînt porci! Am trecut și cu prin multe...

ȘTEFAN: Ai făcut ce-a făcut ea?

SUZANA: Fiecare, cu viața lui! Cu firea lui! Cu greutățile lui! Femeia singură plutește, fiecare crede că are dreptul să-ntindă mîna s-o tragă la el! Să știi tu!

(*lese în bucătărie, Ștefan se trîntește în pat, cu brațele sub cap.*)

* Planul amintirilor

ȘTEFAN: Mă iubești?

MARIA: Da.

ȘTEFAN: Cîț?

MARIA (*ride*): Atîta!

ȘTEFAN: Mă aștepti? Plec la țară, pentru un timp.

MARIA: Te aștept.

ȘTEFAN: Nu te plîmbi cu alt băiat?

MARIA: Prostule!

ȘTEFAN: Mă aștepti oricît?

MARIA: Oricît.

ȘTEFAN: Te duci la cinema?

MARIA: Nu.

ȘTEFAN: La dans?

MARIA: Nu.

ȘTEFAN: O să te gîndești la mine?

MARIA: Tot timpul.

ȘTEFAN (*pasionat*): Eu n-am să te uit niciodată. Dacă promit, mă țin de cuvînt! Așa sînt eu, mă țin pînă la moarte de cuvînt! Tu poți?

MARIA: Și eu. N-am să te uit niciodată! Niciodată!

(*În ușă apare Maria. Ștefan o vede, dar nu se mișcă din pat.*)

MARIA: Am revenit! La vîrsta mea, nu-ți mai permiți să ai orgoliu. E în joc soarta copilului meu! Am venit ca și cînd nu ne-am fi cunoscut mai înainte.

ȘTEFAN: Ne-am cunoscut.

MARIA: Do ce-l nedreptățești? Pe mine mă urăști. Bine! Dar ce-ai cu el? De ce-l urăști și pe el?

ȘTEFAN: Nu-l urăsc.

MARIA: M-am străduit să-l cresc cît mai bine. Să nu-i lipsească nimic. L-am adus la uzină, speram să vă spun: „Luați-l și faceți om din el! Eu atît am putut! Nu mai știu ce să fac“.

ȘTEFAN: De ce m-ai mințit? Puteai să vii de la început să-mi spui: „Ajută-mă, copilul meu e un derbedeu!“

MARIA (*tipă la el*): Nu e derbedeu! Nu vorbi așa în fața mea!

ȘTEFAN (*se ridică de pe pat*): Dacă nu-i așa, de ce mi-ai ascuns?

MARIA (*calm*): Am... am vrut să nu tulbur cea mai frumoasă noapte din viața mea!

ȘTEFAN: De cîte ori ai mai spus asta?

(*Spontan, Maria îi dă o palmă. Rămîne uluită de gestul ei, apoi se așază la masă și plînge.*)

MARIA (*plîngînd*): Știam că o să afli. N-am putut să-ți spun eu... atunci... În seara aia... Mi-a fost rușine.

ȘTEFAN: Acum, nu ți-e rușine?

MARIA: Ba da. Mi-e rușine. Sînt mama lui și eu nu mai contez. Pot să roșesc, dar trebuie să mă zbat. Poți să mă jignești, dacă vrei! Insultă-mă, dacă tu crezi că merit să fiu insultată! Dar nu te purta rău cu el. Vreau să lucreze în uzină.

(*Din bucătărie apare Suzana, cu un pahar cu apă. Îl pune lingă Maria, care îi mulțumeste.*)

SUZANA: Ștefane, tu să nu arunci vorbe grele, că te-aude Dumnezeu!

MARIA (*bea apă*): Mulțumesc!

SUZANA: Și eu sînt de mult văduvă.

ȘTEFAN: Ea nu e.

MARIA: Eu n-am fost măritată.

ȘTEFAN: Are copii...

MARIA: Am iubit un bărbat și am vrut să-mi leg viața de el!

ȘTEFAN: Fără voia lui?

MARIA: Cu voia lui. Îl iubeam! Cînd am simțit că voi avea un copil de la el, am crezut că mi se-mplinește viața.

ȘTEFAN (*se așază pe pat, cu spatele la ea*): Nu mai povesti!

MARIA (*sclîmbă tonul, înțelege că Ștefan suferă*): Te-am așteptat, Ștefane!

ȘTEFAN (*ironic*): O viață!

MARIA: Cînd ești tînăr și îndrăgostit, ți se pare simplu să promiți că aștepti o viață. Și, poate, aș fi așteptat și atît, pentru că te iubeam, dar n-am mai primit nici o veste. Parcă treouse pămîntul peste tine.

ȘTEFAN: Știi că n-am murit.

MARIA: Erai ca și mort. Cînd a apărut Mihai în viața mea, tu erai ca și mort. Treouese un an fără să primesc o veste.

ȘTEFAN: Alergam de dimineață pînă noaptea. Umblam din casă-n casă, rugam, amenințam, hăituiam și eram hăituiți. Trebuia să terminăm colectivizarea pînă la o anumită dată. Oamenii erau legați de pămînt. Îi declaram chiburi, ca să-i putem lua din sat. Mulți, gospodari, cu copii! Știi ce-nseamnă să scoți din casă un om și să-l duci? Ai asistat vreodată? Te-ai uitat vreodată în ochii unui om căruia îi spui: „Hai!“ Noaptea, în capul meu plîngeau toți cei de peste zi. Nu reușeam să-ți scriu. Am încercat de cîteva ori. Nu puteam să mai scriu vorbe frumoase, de dragoste. Alte cuvînte erau în sufletul meu!

MARIA: Așa a fost viața noastră! Să rămînem amîndoi singuri. Mihai a dispărut într-o clipă, încercînd să-și salveze prietenul. Au ars împreună, într-un cazan... Am primit sfaturi să nu păstrez copilul,

că o să fie greu... Și a fost foarte greu. Oamenii aruncă ușor vorba. „Aia! O femeie cu copil din flori!” Dar nu regret. George îi seamănă. E blând și sentimental... Sînt cea mai mîndră mamă! Și mă iubeste.

ȘTEFAN (*aspru*): De-asta a făcut ce-a făcut? Te credeam, dacă ar fi fost aici, lingă tine! Bate drumurile Europei!

MARIA: Mă iubeste. Mi este și lui dor! (Cteodată, îmi sfirîie suima cînd mă gîndesc la el!

ȘTEFAN: Țara a investit în el speranțe și el umblă ou pușlamalele, în loc să stea lingă tine!

MARIA (*atrîgă*): Ștefane! E copilul meu! Mi-sî jîgnît copîii!

ȘTEFAN: Ei te-au jîgnît, prin purtarea lor!

MARIA (*calm, explicativ*): Intr-o zi, George m-a luat de mînă — îi plăcea să se plimbe cu mine de mînă — și m-a dus la facultate. Profesorul lui... un profesor celebru, a vrut să mă cîmînosească. Mi-a sărutat mîna și mi-a spus: „Sînt în pragul pensionării. N-am avut niciodată un student atît de talentat. Știu că l-ai crescut singur. Am ținut să vă cînose și să vă felicite. Datorită dumneavoastră, voi avea un urmaș ilustru la catedră”. Vorbele lui mi-au șters din suflet toate necazurile și umîlîțele... George zimbea, mă privea cum numai el m-a privit vreodată în viața mea... Și m-a dus în colț, la cofetărie, și mi-a cîmpărat o prăjitură cu frișcă, din bursa lui. Avea bursă republicană...

(*Suzana îi mai aduce un pahar cu apă, îi mîngîie pârul. Gogu a apărut în ușă. Ștefan îl vede. Maria, nu.*)

SUZANA: Mamă fericită!

MARIA: La repartizare, profesorul ținea neapărat să rîmînă la catedră. S-a dus la minister, a explicat că are un element excepțional, că nu concepe să nu-l aibă lingă el, să-l forneze. Pe urmă, George a plecat la armată. Cînd a revenît, profesorul n-a reușit să-l păstreze la catedră. Locul fusese ocupat de un alt coleg, cu relații. Pentru el n-avea cîme să umble. Cîme se uita la mine? O biată laborantă! Locurile celelalte erau ocupate acum. I s-a oferit un post de profesor de fizică, într-un sat, la vreo treizeci de kilometri de Constanța. Pentru că nu avea catedră completă, i s-au dat și ore de gimnastică. Nu puteam trăi toți trei numai din leafa mea și s-a dus. În vacanță, mi-a plîns în brațe: „Mamă, sînt că pot să fac lucruri deosebite!” Profesorul s-a pensionat... alt loc nu a găsit. Nu știu cum a ajuns în port și...

ȘTEFAN (*normal*): Acum e mai fericit? Face ce vrea?

MARIA: Mi-a scris că a citit la mica publicitate de-acolo că o uzină scoate la concurs un post de inginer. S-a prezen at și

el. S-a speriat. În sală erau peste trei sute de candidați. Apăreau întrebările pe perețe, trebuia să răspundă imediat. Zeci de întrebări... Au dat foile... Au așteptat. (*Triumfătoare.*) Și, pe perețe a apărut numele lui George! Era cel mai bun dintre toți! Îmi vine cîteodată să mă duc pe jos, să-l văd, să-l iau de mînă și să-i spun: „Măi, mamă, acasă! Ce faci tu printre străini? La noi nu poți să construiești aparate de-astea?”

GOGU: Băiatul tîn a greșit, Maria. S-a lovit de prostia și de indiferența onora și s-a supărat pe țară. Mulți fac greșeala asta. Pe țară să nu te superi niciodată.

MARIA: Mi era rușine să iusă cu copîii la gimnastică.

GOGU: Trebuie să ai tîria să lupți. Să te zbați. Să țipi, dacă e nevoie! Pînă la urmă, dreptatea vine de partea ta.

MARIA: N-a făcut niciodată sport. Toată ziua era în bibliotecă.

GOGU: Mulți ar trebui să roșească, dacă băiatul tîn e astăzi acolo. Din păcate, valorile, cei care cred în ei înșiși și vor să facă într-adevăr ceva, suportă mai greu bicisnicia și indiferența. Se sînt singuri și pârșitîi.

ȘTEFAN: Și eu am înfruntat de multe ori neapăsarea multora. Și nu m-am gîndit să plec.

GOGU: Nu pot fi toți așa. Uneori, și noi simplificăm. A plecat? Un derbedeu! Dacă ar pleca numai derbedeii, ce servicii ne-ar face! Cînd pierdem o valoare, cred că ar trebui să ne fie și puțină rușine. N-am știut să ne gospodărim valorile, cum ne îndeamnă partidul.

MARIA: Nimeni nu s-a ngrijit de el!

GOGU: Avem multe comisii. Să mai facem încă una. Cîțiva oameni înimioși, într-un birou, care să urmărească destînlul valorilor. Aș lua listele cu primii zece studenți ai tuturor facultăților și aș umbla pe urmele lor. Mai lucrează în specialitate? Li se folosesc pe deplin capacitățile? Au fost cumva dați la fund, de prostie și de mediocritate? Valoarea să știe și să sîntă că e o grijă pentru noi, toți ceilalți, pe care natura nu ne-a înzestrat atît de darnic nici cu minte, nici cu voința de a ne înțepeni douăzeci de ore pe zi în scaunul bibliotecii. E o mare tristețe, Maria, în destînlul copilului tîn!

MARIA: Pe cel ănc, aproape că nu l-am crescut eu. Cînd ajungeam acasă, mai era treaz două-trei ore și se culca. A fost pionier, a fost utecist. A fost în mîna școlii mai mult decît într-a mea. Ce-au făcut din el?

GOGU: O fi trăit și el într-o școală în care secretarul U.T.C. credea că problema educației unui om se reduce la strîns borcane și fier vechi.

ȘTEFAN: Nu e nimic rău să stringă fier vechi.

GOGU : Și eu zic la fel. Numai că educația comunistă începe cu unghiile tăiate și cu spălatul pe dinți. Astea nu pot fi înlocuite. Arta de a construi oamenii e mai grea și mai importantă decât de a construi mașini. Mașinile — mai cumperi patente, mai copiezi. Tipare de oameni nu găsești. Cu ei trebuie răbdare și multă muncă.

(*Maria este acum în picioare*).

ȘTEFAN : Ia loc, Maria !

MARIA : Nu, Ștefane ! Am venit cu dorința de a rămâne, dar nu mai vreau.

ȘTEFAN (*nu știe ce să spună, cu Gogu în față*) : Ia loc !

MARIA : Era să-mi refac de câteva ori viața. Să nu mai fiu singură. Mi-era greu... Nu mi-au înțeles copiii ! Nici tu.

ȘTEFAN : Nu ne-am văzut atâția ani. O să-l cunosc.

MARIA : A aflat că nu vrei să-l primești la tine ! Copiii, când sînt jigniți, nu știu să rabde. Și nici eu. Tatăl lui Dinu a crezut că mă poate jigni. Eram gravidă cu al doilea copil, credeam că depind de el. Nu era ușor să naști a doua oară, fără să fii măritată. Mă jigneau. Am avut tîria și bucuria de a-l da afară din casa mea. Femeile rabdă multe ca să nu spună lumii că sînt singure, că au copii, de teamă că n-au ou ce-i crește.

ȘTEFAN : Legea protejează femeia și copiii.

MARIA : Știu ce face legea. Știu cum se poartă și bărbații. Fostul meu director era o brută. M-am dus la el să-mi aprobe cămin pentru copil. Era într-o după-amiază. Am crezut că e mai liber și pot să-i explic. Mă știa singură. Ce moralitate poate să aibă o femeie singură, cu doi copii ? M-a înghesuit pe canapeaua din biroul lui. Mirosea a tutun și a transpirație, și-mi venea să vărs, dar trebuia să-mi înscriu copilul la cămin. Cu cine să-l las acasă ?

ȘTEFAN (*gelos, indignat*) : Bestia !

MARIA : Sînt legi frumoase ! Tu nu știi, Ștefane, decît legile ! Eu știu viața. Și tot n-am vrut să mă las invinsă... Ca să mă jignești tu...

ȘTEFAN : Iartă-mă !

MARIA : Sufletul tău e încă pe timpul colectivizării. Ștefane. Nici un pic de sevă nu mai urcă în el. A murit copleșit de prejudecăți bine intenționate. Frumoase ! Nobile !

ȘTEFAN : Ești rea cu mine.

MARIA : Tu n-ai fost ? Te-am căutat, plină de dragoste. Ți-am spus că te iubesc. Nu te mișteam. L-am iubit și pe tatăl lui George. Și pe tatăl lui Dinu. Ultimul bărbat din viața ta e cel mai iubit. Dragostea pentru el e proaspătă, celelalte rămîn amintiri.

ȘTEFAN : Și eu sînt o amintire !

MARIA : Mi-ai dăruit cea mai frumoasă seară din viața mea ! Mi-am deschis sufletul, și tu, în loc să mă-ntîmpini, m-ai

judecat rece și indiferent. Unul ca tine m-a dat afară din laboratorul „Casei pionierilor”. Urma să am copilul. Nu eram un exemplu moral pentru tinerele fete. De ce ? Pentru că voiam să păstrez copilul unui bărbat pe care l-am iubit ? Mă pisa mereu, curios : „Cine e tatăl ? Cine e tatăl ?” Îl interesa cântăul. Legea frumoasă era una, imbecilitatea lui era alta. M-a dat afară... O să plec și de-aici. De mine, nu mai vin la uzină. Mă transfer !

ȘTEFAN : Îl promese la mine.

MARIA : Acum, nu ! Mă interesează în ce atmosferă o să trăiască băiatul meu ! O să se simtă umilit. Trebuie să existe un loc și pentru noi...

(*Îi întoarce spatele și iese. Gogu și Ștefan tac mult, foarte mult timp.*)

ȘTEFAN : Știi ce cred, Gogule ? Cred că am iubit-o toată viața pe femeia asta ! De-aia nu m-am lipit de nici o alta. Asta-i firea mea ! Tot ce fac, fac din tot sufletul ! Și pentru totdeauna

GOGU : Nu e de mirare că ai iubit-o ! E de mirare că ai fost atât de prost ca s-o pierzi... A mai aranjat Stroe fericirea unui om ! Cei ca el știu întotdeauna ce ne trebuie, cînd ne trebuie, cum ne trebuie, ce să ne placă, ce să nu ne placă... ce filme să vedem, ce femei să iubim, ce gânduri să avem, ca să fim fericiți ! Se bagă în sufletul nostru, în casa noastră, în patul nostru, și ne explică în ce fel trebuie să fim fericiți. Proștii ca tine ascultă...

ȘTEFAN : Crezi că se răzgîndește ?

GOGU : Nu. Acum, după ce o cunosc, sînt sigur că nu ! O femeie care s-a luptat cu toată prostia lumii, ca să fie ea însăși și să-și crească doi copii, nu te poate ierta tocmai pe tine. E o femeie care crede în dreptul ei la demnitate.

ȘTEFAN : Întotdeauna a fost așa... dintr-o bucată, cum se spune. Repezea pe oricine. Bătăioasă ! Băietoasă, deși, vezi, e subțirică s-o suflă. (*Zimbînd amar.*) Cînd o supăram, îmi arăta pumnul și-mi zicea : „Îți dau la ochi !” Era foarte tînră ! Avea un farmec al ei, cînd se ncrunta și amenința cu pumnul ei cît un ou de găină : „Îți dau la ochi, dacă nu vorbești frumos !”

GOGU : Astea sînt cele mai periculoase femei ! Nu le putem păstra oricum. Cred în dreptul lor de a-și alege bărbatul pe care să-l iubească. Nouă ne plac femeile care se lasă alese și sînt fericite așa.

ȘTEFAN (*pe gânduri, cu sentimentul că a primit lovitura*) : „Acum îți dau la ochi, dacă nu vorbești frumos !”...

GOGU : Știi ce-ai de făcut acum ? O treabă nu tocmai partinică : să te-mbeți cui ! Și, pentru că totdeauna acolo unde se petrece ceva rău sînt și eu, o să mă-mbăt cu tine. O să se spețească Florica, pînă m-o urca

sus, la mine! Mă duc să fac rost de niște trotil.

ȘTEFAN: Mai mare nevoie aș avea de un om curajos. Să apară și, la insistențele mele, la rugămintele mele bărbătești, so-bre, fără nici o urmă de miorlăială muic-rească, să accepte să-mi ia zilele.

GOGU: Prostii! Rezolvăm cu trotilul! Am luat și avansul, îl facem praf!

ȘTEFAN: Dacă n-o să aibă cu ce, e bun și-un ciomag. Eu am omorât odată un ciine turbat, lovindu-l în moalele capului c-un ciomag.

GOGU: Bem bine și, dacă mă rogi, îți fac eu serviciul ăsta. Sintem vechi prieteni.

ȘTEFAN: Avem nevoie de speranță, Gogule. Cînd speranța s-a risipit, nimic nu mai are nici o importanță. Eu am sperat tot timpul că femeia asta o să apară în viața mea! Speranța asta m-a ajutat să trec peste multe momente grele.

GOGU: Am plecat după trotil. Suzana! Du-te la Florica și cere-i o bucată de slînînuță d-aiă cu boia. Să facem un pat de ceva gras, ca să meargă hăutură mai multă. Dacă mai are ceva pe-acolo, prin frigider, adu încoace. Mă duc la Alimen-tara!

(Suzana iese.)

ȘTEFAN: Dacă m-ar întreba cineva: „Ce ai greșit, Ștefane, în viața ta? Unde ai greșit? Cel puțin știi unde ai greșit?”

GOGU: Mereu avem impresia că știm, și greșim iar...

ȘTEFAN: Eu știu sigur! Acum, știu sigur. N-am stat cu fața la oameni! *Intotdeauna* trebuie să stai cu fața la oameni și să privești în ochii lor! Legile vin și trec, șefii vin și trec, dispozițiile vin și trec... Se constată că unele legi au fost greșite, că unii oameni n-au fost buni, că au dat dispoziții greșite... Ca să nu greșești nici-odată, trebuie să stai cu fața la oameni!... Maria... Maria nu s-a știut să-i privească în față, convinsă de dreptatea ei...

GOGU: Unii descoperă tîrziu asta! Neșansa lor! Nu ne naștem toți la aceeași vîrstă. Mă duc după trotil!

ȘTEFAN: Nu! Te rog, lasă-mă singur.

GOGU: Bine, de data asta fac cum vrei tu. Ne vedem mîine. Noapte bună!

ȘTEFAN: Noapte bună!

(Gogu iese. Se aude ușa închizîndu-se. Ștefan se lungește în pat, cu brațele sub cap, după obicei. În dreapta se aude, mai tare, exercițiul de vioară. Cineva trage apa la baie. Un copil plînge. La Gogu, deasupra, e hărmălaie.)

* Planul amintirilor

MARIA: Nu știu cum poate să uite o femeie un bărbat care i-a dăruit o clipă de fericire. Eu n-aș putea. I-aș spune: omoară-mă, tot n-am să te urăsc!... Femeia e slabă, poate să fie umilită, mama, niciodată. Mama nu te iartă niciodată... niciodată...

C O R T I N A

NOTE

Publicistica lui Iorga

În două masive tomuri de aproape 900 de pagini, editura „Minerva” publică, sub îngrijirea lui Valeriu și a Sandei Răpeanu, un volum de articole de Nicolae Iorga. „O luptă literară”, reunind cele două volume cu acest titlu din 1914 și 1916, precum și alte contribuții publicistice ale savantului din paginile „Sămănătorului”. Între

1903 și 1906, Nicolae Iorga a înregistrat, cum precizează editorii, „întreaga mișcare culturală vie, în diversitatea ei”. Articolele formeză „o carte cardinală” de ideologie culturală din anii militanțismului pentru înfăptuirea unității românilor.

Teatrul intră și el în preocupările istoricului, mai ales sub unghiul misiunii sale naționale, de purtător al mesajului patriotic. Înaintașii dăduseră un teatru merit „să înalțe poporul lor prin acel gen de literatură care prinde pe om mai puternic, îl stăpînește mai deplin și e mult mai în măsură să-i preschim-

be sufletul...” Iorga prețuiește diletanții din Ardeal — „Societatea de teatru din Ardeal” —, repertoriul lui Alecsandri, exemplele deosebite de artă scenică (Aristizza Romanescu), tipărirea de inedite (fragmente de dramăi Bogdan Dragoș de Eminescu) și tot ce poate contribui, de la înălțimea scenei, la instaurarea climatului pregătitor pentru marele act politic, la care lucrau milioane de suflete — Unirea cea mare.

Aceste tomuri de înflăcărată publicistică patriotică reprezintă un eveniment editorial.

I. N.